

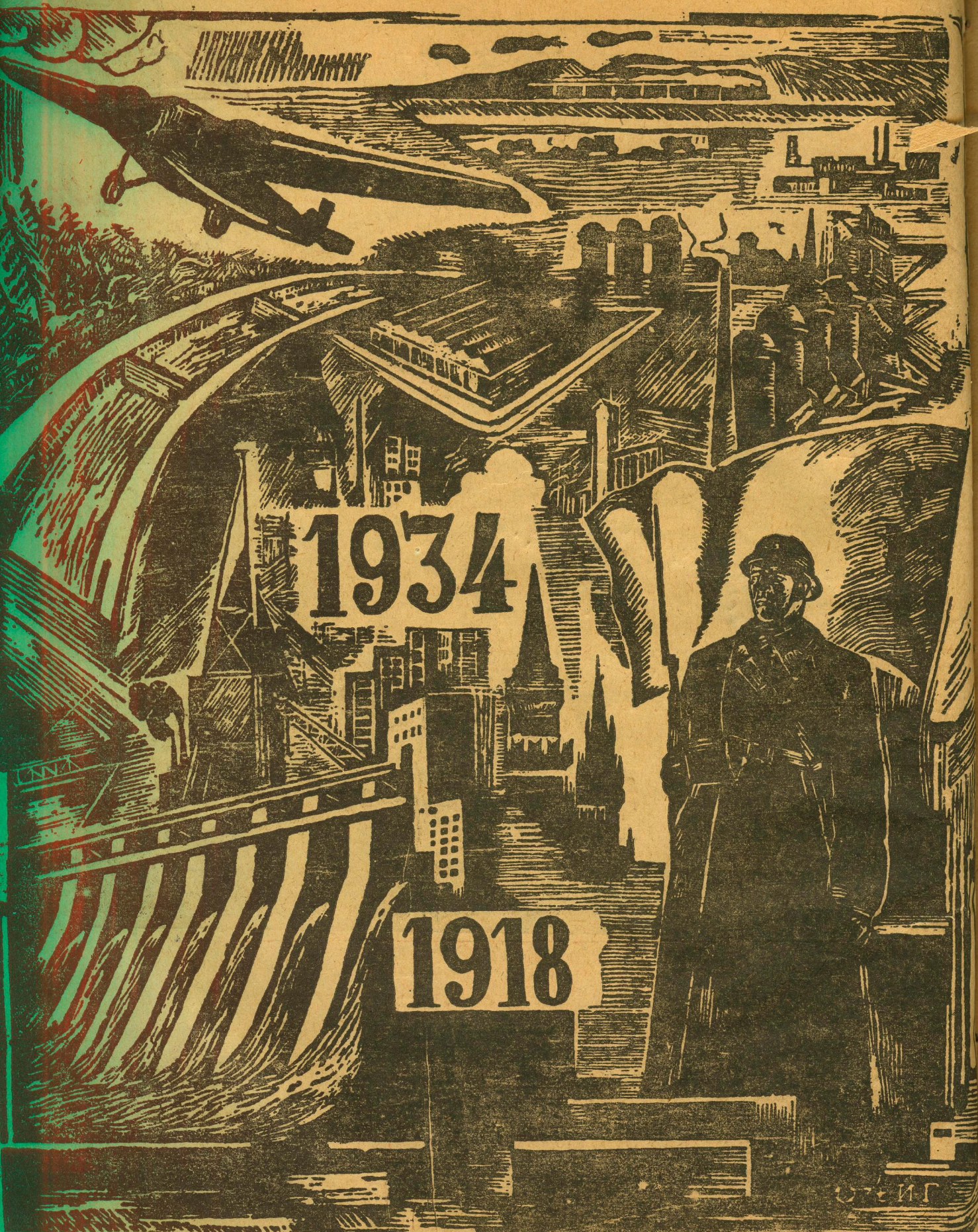
K 6176

11

Всё Вити

№ 4





**ШІСТНАДЦЯТЬ РОКІВ СТОІТЬ НЕПОХИТНО
ЧЕРВОНА АРМІЯ НА ВАРТІ ЗДОБУТКІВ ЖОВТНЯ**

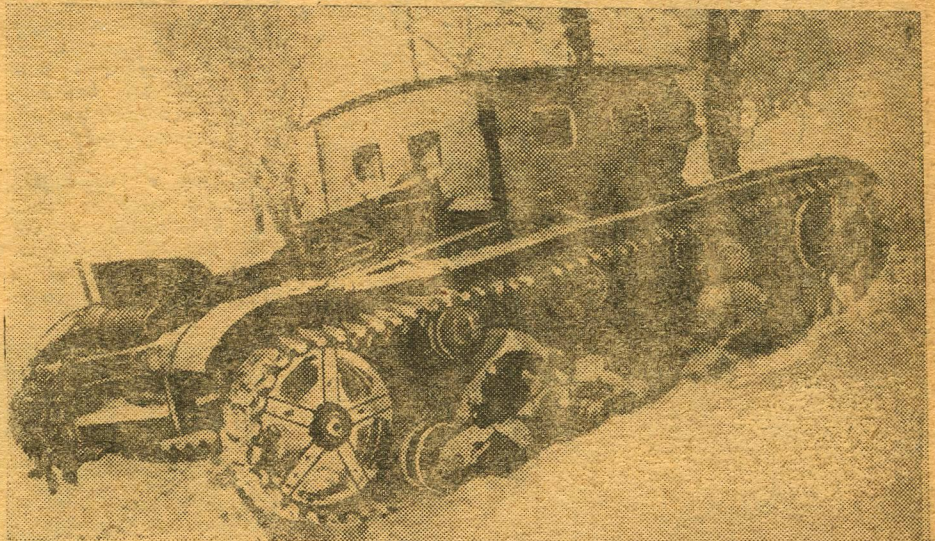


Тов. Сталін одержує підчас XVII партз'їзду снайперську гвинтівку—подарунок тульських робітників. З-права на ліво т. т. Сталін, Каганович, Ворошилов, Постишев, Орджонікідзе.

АРМІЯ ПЕРЕМОЖНОГО СОЦІАЛІЗМА

Держава — говорили основоположники марксизма — це передусім загони озброєних людей. Завоювавши державну владу революційний пролетаріат мусив подбати про її озброєння. Радянській державі не бракувало ворогів.

Жовтневий переворот приголомшив панівні класи, але тільки на якусь історичну хвилину. Їх опір і лють, їх ненависть і жага до помсти спалахнули з подесятиреною силою. Вони втратили державну владу. Але вони зберегли в своїх руках, в своєму таборі величезні матеріальні ресурси і старий військовий апарат, або те, що залишилось від нього. Офіцетство у переважній більшості стало під прапор буржуазно-поміщицької реставрації. Вся сила військового досвіду, вікові навички командування і державної організації були по той бік дрябляних загорід громадянської війни. Пролетарська революція під ударами ворогів будувала свою, власну, небачену військову організацію. На улам-

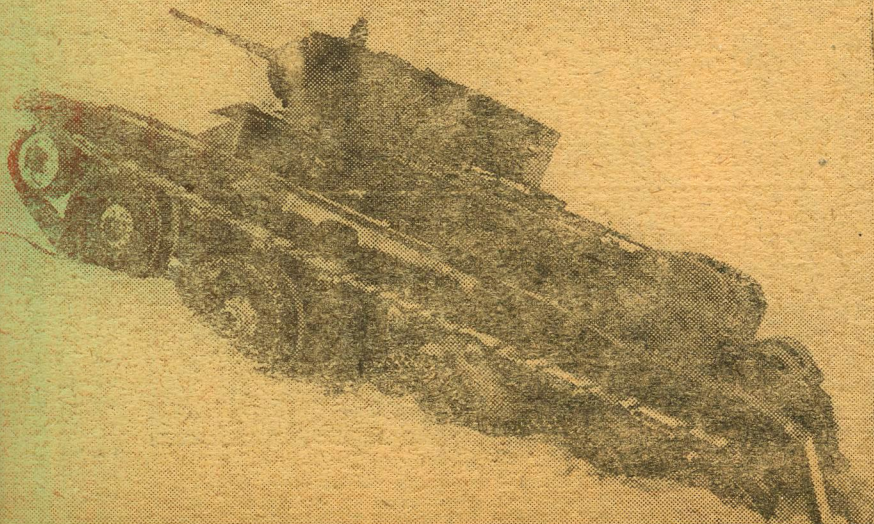


Радянські танки на зимових практичних вправах. Праворуч — навчальний танк, ліворуч — в повному бойовому озброєнні.

ках старої армії і рештках військових запасів, що залишились після імперіалістичної війни, на базі напізвируйнованого господарства в безперервних боях росла і мушніла Червона армія. В боях висувала вона і гартувала своїх полководців, набувала досвіду і через тимчасові поразки йшла до перемоги.

Червона армія громилла і розгромила добірні офіцерські полки Корнілова і Дроздовського, Денікіна і Юденіча, Колчака і Міллера. Вона, оточена кільцем білогвардійської навади та інтервенції, нечисленних контрреволюційних орд, які мали в своєму розпорядженні могутні арсенали зброї і техніки світового імперіалізму, перемогла всіх ворогів, розірвала ланцюг інтервенції, завойовувала мир.

Сталося щось надприродне з поглядів буржуазної військової науки і світогля-





ду рабовласників. Армія бунтівників, якій відмовляли навіть в назві регулярної армії; армія санкюлотів, „голодранців“, керованих такими ж „голодранцями“; армія, що її солдати подекуди ішли в бій, маючи по одній обоймі на гвинтівку — ця армія виявила себе непереможною силою в таких бойових іспитах, яких навряд чи багато знає історія воєн.

Та в підручниках з тактики й історії воєн годі було шукати ключа до розуміння джерела моці робітничо-селянської Червоної армії. Таку армію могла створити лише пролетарська революція, радянська держава, велика партія Леніна - Сталіна. Це єдина в світі армія, яка знає, за що вона бореться; армія, яка становить нерозривне ціле, тісну і рідну сім'ю зі всім трудящим народом. Це єдина в світі армія, де командир є не представник і член ворожого класа, рабовласник або прикажчик рабовласників. Нерозривна класова єдність командного і червоноармійського складу є природна властивість армії пролетарської революції.

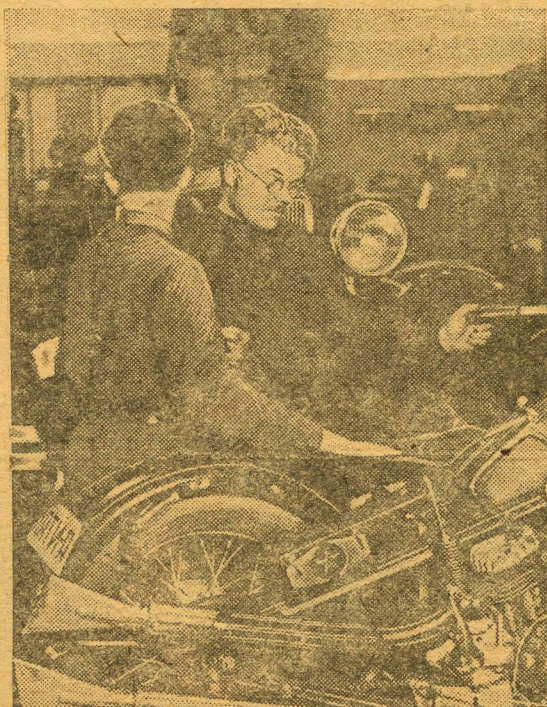
Людина з гвинтівкою завжди в очах народної маси була символом, носієм ворожої гнобительної сили. Людина з гвинтівкою і червоноар-



Командувальська УВО тов. І. Е. Янір.

мійською зіркою є для всіх трудящих рідна і близька, бо це захисник країни рад, і очима, сповненими гордовитої любові, і батьківського піклування дивляться мільйони робітників і селян на струнких, міцних, веселих вагартованих юнаків, які так радують своєю бадьорістю, організованістю культурністю і дисципліною.

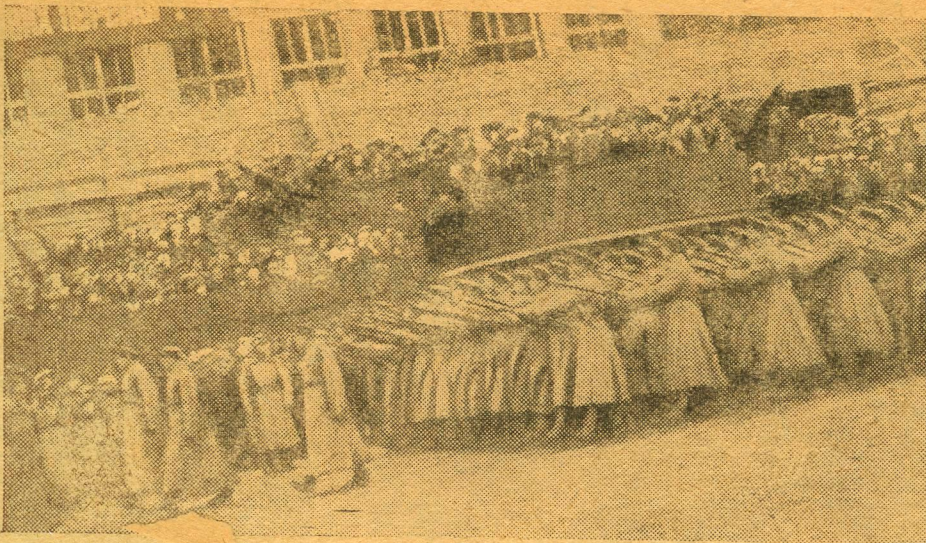
Ми знаємо про них, що вони повнотою зберегли в своєму кнацькому серці запал і ентузіазм героїв Перекопа, Кахівського плацдарму, Царицина. В час бойової тривоги таким же нестримним буде їхній натиск, таким же разючим і невідворотним буде їхній удар по ворогах. Ми знаємо й те, що ентузіазм громадянської війни вони помножили тепер на наймогутнішу у світі військову техніку. Радянський Союз — країна переможних п'ятирічок має гідну Чер-



Ліворуч—військовий парад на Червоному Майдані в Москві. Праворуч—т. Затонський на виставці. „Наші досягнення“ оглядає мотоцикли радянського виробу.

вону армію. Армію індустріалізовану, машинізовану, могутню і на землі, і в повітрі, закуту в сталь бойових моторів, армію озброєних ударників. Штурмуючи повітря бойову техніку, освоївши танк і літак, важку дальнобійну гармату, всі численні і різноманітні засоби новітнього бою, що їх тепер в масовому масштабі вдатно виробляють радянська промисловість, Червона армія піднялася на подвиги для буржуазних армій високо.

Армія кожної держави в дзеркало її громадсько-політичного, економічного і культурного устрою. Революційний пролетаріат і його ленінська партія, що створили найпередовіший у світі державний лад, і планове господарство, яке



Військовий парад у Харкові на майдані Дзержинського

не знає криз і безробіття та забезпечує нечуваний розквіт продукційних сил, пролетаріат і його партія, що за проводом Сталінового генія в нечувано-короткий історичний строк переборили вікову техніко-економічну відсталість країни і перетворили СРСР на могутню індустріальну державу сучасності — вони створили також і військову організацію, яка доводить перевагу радянського державного і господарського устрою. Обороноздатність Радянського Союзу зміцнена такою мірою, що жодний напад жодного ворога нам не страшний. Ми не тільки зможемо дати відсіч нападникам, але й розгромити його до щенту. Роздиране найглибшими і невблаганими суперечностями доби загальної кризи капіталізму, ватіне пролетарськими революціями, примушено вести безперервну війну з власними робітниками і селянами капіталістичне суспільство в разі нападу на СРСР тільки прискорить свою загибель.

З залізною непохитністю і послідовністю веде партія, її великий вождь тов. Сталін титанічну справу озброєння революції для захисту мира, праці і скарбів країни соціалізму. Ми завжди прагнули до зміцнення миру і мирних зв'язків між народами. Ми стали наймогутнішою в господарському і військовому відношенні державою — і саме завдяки цьому нам пощастило останнього часу домогтися таких великих досягнень в боротьбі за мир, від-

сунути збройну сутічку з імперіалістами. Ми і далі неухильно прагнемо до миру.

Але, звісно, тут далеко не все залежить від нас.

На жодну хвилину не забуваємо ми, що в ряд буржуазних країн, в яких керівні кола одверто проголошують війну проти СРСР своєю «історичною місією». Німецький фашизм і японська воєнщина роблять ставку на війну. Ми спокійно дивимось на недовизначну метушню імперіалістів. Ми готові зустрінути їх гостинно і почастиувати, як слід

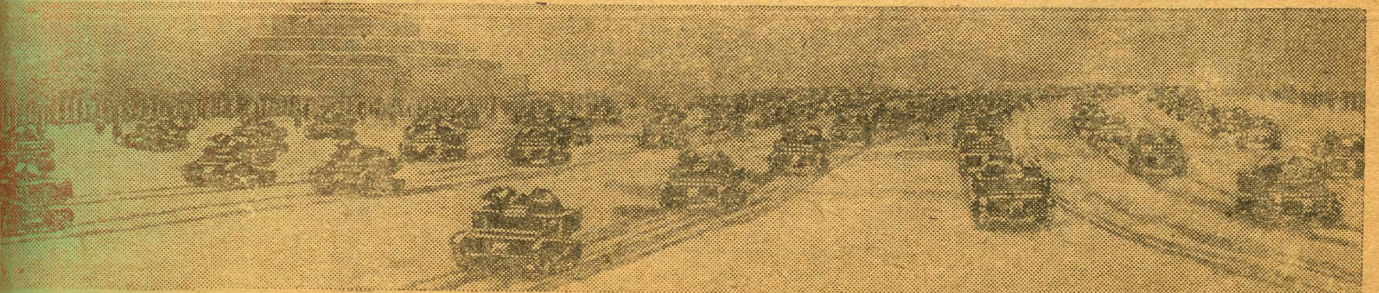
Але спокій не позначає бездіяльності. Ми повинні беззастанно далі зміцнювати обороноздатність СРСР. До цього зобов'язав партію і закликав всіх трудящих XVII з'їзд ВКП(б). Найкращий спосіб для цього — нещадно підносити класову пильність і інтернаціональну революційну єдність всіх трудящих, викону-



Чистота, білі покривала, картини на стінах, свіже повітря, квіти і дзеркала — так умебльовані тепер червоноармійські гуртожитки

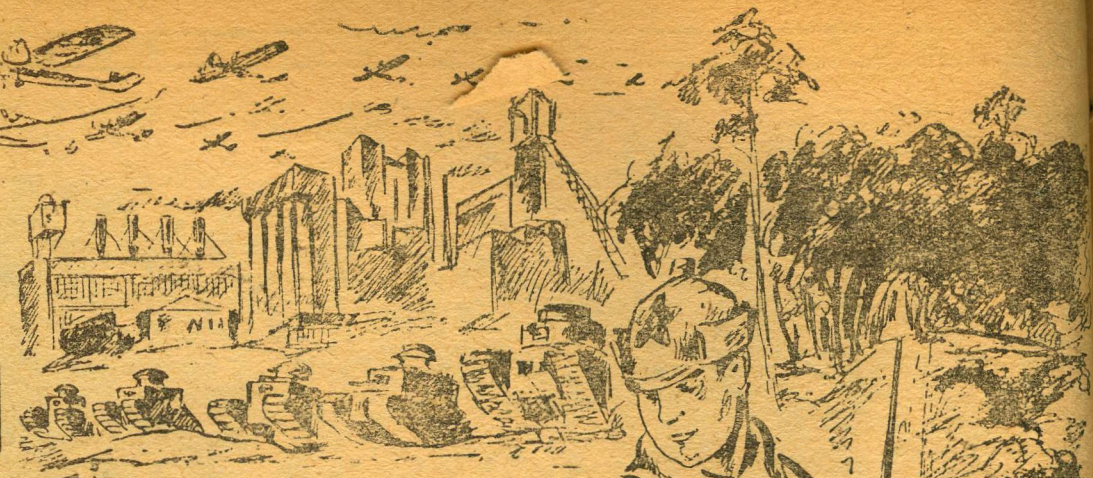
вати і перевиконувати виробничі завдання, освоювати техніку, підносити врожайність, поліпшити нашу роботу у всіх галузях життя.

Найкращий спосіб для цього: завжди працювати і боротися так, як вчить нас наш Стадін!



Вище — командувач окремої Червонопрапорної Далекосхідної Армії т. Блюхер. Нижче — проходження танків на Червоному майдані в Москві.

БАЛАДА ПРО САМУРАЯ



1

З роду племені піратів
Войовничий вкрай
Через сопки йде Хірата*)
Лицар—самурай.

Він настроєний серйозно
На героїський лад:
„Хо! скубли ми китайову
И руського орла!

Від Кореї й до Чахару
Досягли свого—
Чверть Китаю обчухрали
І сказали:—Го!

Поведе ще нас Ямато
Дамасі**)

Бан-вай!
За Хін-Ган, щоб звоювати
Несходимий край.

Там на кедрях виростає
Золотий оріх,
Там під кедрами цуляє
Соболиний міх.

Руді, золото—всі скарби
Вокورات для нас!
Там би
Нам би
та загарбать
Вуїлля запас“...



2

Він підходить до Амру
І до брів долонь—
Враз погас в очах похмурих
Лицарський огонь.

По тім боці у шоломі
Бойовий юнак:
І к плечу приклад—
И по тому
загукав отак:

— Хто там бродить ва лиманом?—
Що за вражий бісі?
Аж здригнувся під туманом
На узір'ї ліс.

І пішла луна тривога
З ір за болота—
Від залогі—до залогі—
До ілукх встав.

Тут в Примор'я, від Сучану—
До Амур—ріки
Загрімили ірізним станом
Блюхера полки!

Над горами ескадрилі,
Як на бурю птах.
Бронетанки землю риють,
Ступоняють міста...

3.

... Як відляг у самурая
Трохи д'серця ляк,—
Він почує, що промовляє
Бойовий юнак:

„Чули, чули вашу пісню,
Лицарю. бан-вай!
Та, як б'єте, мабуть пізно
Зібрались в той край.

Зможем краще, ніж в Китаї,
Вшанувать гостей.
Добрих штучок в руд металів
Натошак з'їсте.

Я б сказав іще багато
Про країну ту,
Та не можна розмовляти,
Стоя на посту.

Що ж колись скубли орла ви,
Час би вже й забути
Не орех тут вам двоглавий,
А трудящий люд!“

Тут кінць усім відомий.
— Хлопці!

Не дримай!—
Ходить—бродить над кордоном
Хижий самурай.

*) Хірата — японський генерал, що
найвідвертіше виступав з планами на-
паду на СРСР; про нього вгадував
т. Якір у своєму виступі на ХІІ-му
з'їзді КП(б)У.

**) Ямато Дамасі—войовничий дух
Японії.

Вірш
ВАСИЛЯ БАСКА.
Малюнки
худ. Л. СІДОРОВА

ВЕСНИ

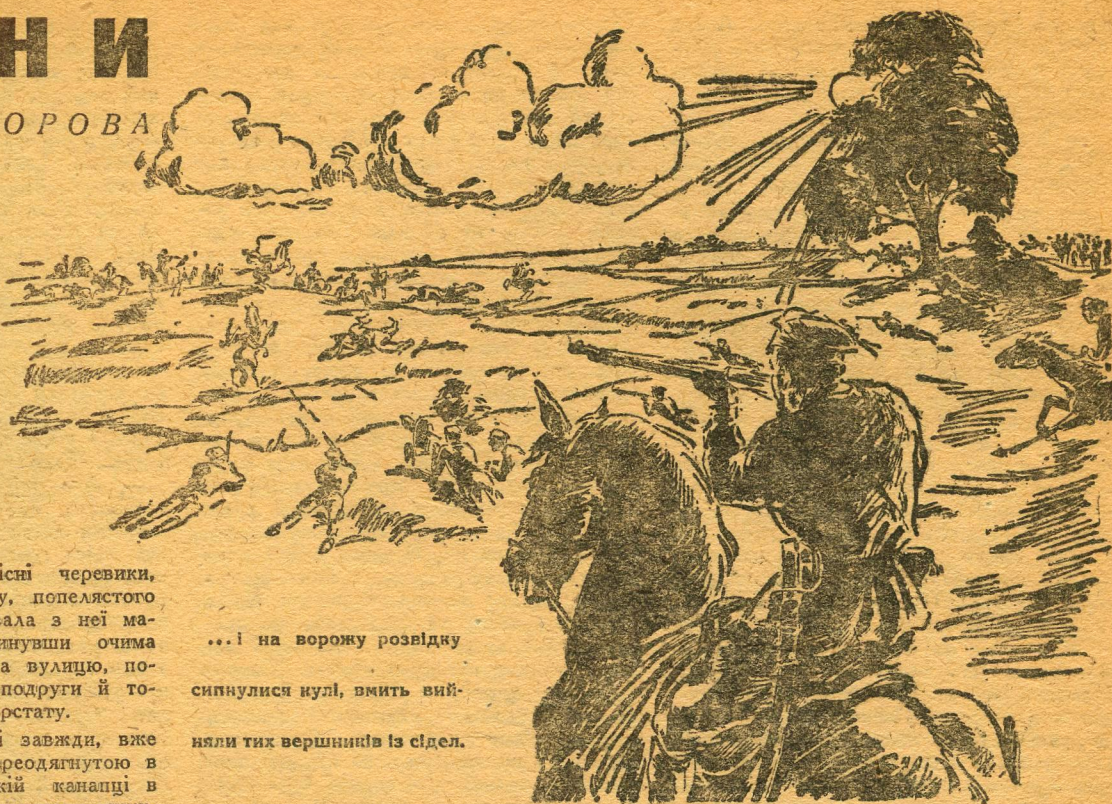
МАЛ. Л. СИДОРОВА

На замісті в яблуневих садах рожевими димками завітала весна. І тоді як вечірні вулиці Харкова повнілися сивом ліхтарів—ті сади, сквери й міський парк буяли сміхом радості молодого життя.

Одбувши денну роботу на фабриці тканин та повернувшись додому—Лара в такі вечори водягала елегантну шовнову сукню, синій жакет, на голову білий, плетений з морської трави капелюшок, на ноги—м'які тенісні черевики, хопала до рук замшеву, попелястого кольору сумочку, діставала з неї маленького годинника і скинувши очима на циферблат—вибігала на вулицю, поспішала до Льоли—своїєї подруги й товаришки по ткальному верстату.

Льола й сьогодні, як і завжди, вже чекала на неї, сидючи переодягнутою в чисту одягу на маленький каналці в своїй просторій кімнаті й читаючи книжку. Зустрілися тепло й приязно, глянули одверто одна одній в обличчя. По тому сиділи поруч. Леола розповідала тільки не прочитане оповідання про колись безпритульну дівчинку, тепер—галановиту скульпторшу і її майстерні роботи, а Лара, слухаючи її, тонула думками в роки й свого безраднісного дитинства. Не знати з чого, раптом їй в уяві пропливало пошарпане шранелями, посичене кулями степове містечко над Дніпром. Згадався батько—сухий, виснажений роботою тяжкою, рудокоп з марганцевих рудень. Пішов десь він ще у вісімнадцятим партизанити проти гайдамаків петлюрників та й загинув. Рудокопи, що повернулися в Червоної армії переказували: вбито його в бою з петлюрниками під Києвом, куля ворожа пронизала йому груди сухі, трудом важким виснажені. Матір згадала: померла вона з тифу, а її, Лару—тоді в херсонський дитячий будинок взяли... З півдня, в літі того року, коршунами хижими в степи швидені, офіцери денкісські налетіли—й вигнали дітей з того будинку. Пішла тинятися Лара по місту. Без притулку, голодна й холодна тинялася рік цілий, живучи на вулиці влітку, а взимку в порту, коло багаття в гурті дітей обірваних, голодних, здираваних, як і вона... Потім верталася весна, а разом з нею в місто повернулася і Червона армія. Золотопогонні коршуни зникли. Дітей визбавляли тієї весни на вулицях, забрали й Лару, знову в дитячий будинок повернули. На осінь у школу фабзавуч оддали, й потекли роки труднощів, роки горіння комсомольського. Ось вона, вже скоро п'ять років—тка...

— Та дівчина бюст товариша Сталіна з рожевого мармуру висікла, майстерний бюст,—і дістала як премію—командировку до академії мистецтв, училища,—закінчила оповідати прочитане Леола й схопилася з каналці.—От життя яке! Красота, Ларо!



...і на ворожу розвідку

сипнулися кулі, вміть виїхали тих вершників із сідел.

Пішла Лара:
— І знаєш, Леола—я заздрю їй...
Та дивиться на Лару, сміється, згодом питається:
— Підемо?
— А куди?
— В парк! Там пісні, музика, весело! Ходім...

І от, сміючись вибігають з кімнати, хапаються за руки й спішать шумливою вулицею до трамвайної зупинки. Мінає півгодини й товаришки опинилися аж за містом, у ясно освітленому й гомінливому парку. Довга й зручна лава в тіні каштанової алеї ховає їхні постаті: сидають відпочити. Гомонять. Поруч них трошки задуманий товариш. Він спокійно палить цигарку, дивиться на людей, що ходять гуртами, поодинокі й парами, голосно розмовляючи та сміючись.

Нараз товариш обертається лицем до подруг:

— А чому б і нам, товаришки, не походити, не посміятися, га?

Леола міцніше притислася до Лари, а та глянула через її плече на товариша. Змужніле обличчя, очі одверті щирі, усміхнені дивляться тепло на неї.

— І справді, чому б...

Товариш умить звівся з лави, вхопив товаришок за руки:

— Геть умовності! Хай живе щирість і теплота відносин! Так?

Звелася, ні,—зіскочили з лави товаришки, засміялися голосно й щедро.

Пішли блукати парковими алеями. Дуже швидко роззнайомилися. Він за хвилину знав, що вони ткалі з фабрики, знав, як звати обох їх. Вони довідалися, що його звать Стефан, по батькові Андрієвич, а прізвище—Ратний, що Ратний інженер-механік машинобудівельного заводу, і що він дуже весела людина й добрий товариш. А як виїшли в повну електричного світла алею, Лара спостерегла, що обличчя Ратному коло очей вже взялося дрібними зморшками.

волосся на голові вже припорошене сивиною літ і змужнілості. Лара ще помітила на правій щоді в Ратного зігзагуватий, з трьома зламами шрам і їй серце чомусь заніло, заболіло. Хотіла спитати про причину виникнення шраму, але стрималася. Ішли далі, все в гліб і в гліб парку, нарешті опинилися серед освітленого майданчика, що повнів квітниками, пахощами матіоли й людом.

А ще за хвилину вони були в тіні зеленого шуму сосен, сиділи за маленьким, вкритим білосніжним скатертиною столиком паркової кав'ярні. Навколо вивував гомін. Незабаром оркестр заграва партизанську. Ратний ніби відмився. Очі йому налилися блиском, обличчя споважило, шрам на щоді розплався. Тихо, тремтячим голосом він затяг, вторгачи оркестрові:

По долинам, по-о-о загор'ям
Шла дівизія вперьо-о-д...

Подругам та пісня, співана стиха Ратним, відбилася тремтінням вій над їхніми очима, швидким биттям сердець і легким сумом, що раптом зліг їм на лице.

Что би с боем взять примор'е—
Белой арміі оплат...

тягне тихо Ратний і посміхаючись дивиться на дівчат. Згодом каже:

— Як почую де пісню цю, чи мотив її—завзяттям, бадьорістю повною, і знаєте—мене тоді обступають люди, переді мною постають і розстилаються шляхи й дороги, степи неозорі, балки, долини і яруги, де йшов з боями мій партизанський загін. От були діла, от бої були...

— Ви командир червоних партизанів?—раптом спитала Леола.

Ратний звів на неї легкий потяг ясных очей.

— Так,—одказав тихо й перекинув погляд на Лару, глянув у трошки неспокоїне лице їй.—Тоді й трапився мені ви-

падок... Він врятував мені життя... А був же я тоді од смерті на волосину... Дивлюсь я оце на вас, товаришки, і пригадується мені вісімнадцятий рік...

Лара й собі:

— І мій батько партизанів... забито його в бою десь... Розкажіть, товаришу Ратний, про той випадок нам...

— Добре. Але тільки про один випадок. На вас, кажу, дивлячись—згадав я оце про нього. Отже слухайте: був тоді вісімнадцятий рік. Країна палахкотіла в огнях повстань проти петлюрівського уряду, глитаї й багнетів німецького імперіалізму. Повставали робітники, наймити. Бідняцьке село вилами, косами й дрюччям громило варту й карні загони. Тоді, а було це в травні, такої ж теплоти весни, як і цьогоріч,на, пам'ятаю — вранці, у вибої копальні керівник нашої підпільної парторганізації сказав мені: — «Повстання підготовлене. Є директива ЦК—виступити. Завтра робітники й виступають п'ятисотенним загonom, проти жовтоблакитників. На більше зброї нестача... Партія доручає тобі бути за командира у повстанців»... І одразу ж я виріс на цілу голову, одчув бо відповідальність перед класом, відповідальність велику. Тієї ж ночі й виступив я з загonom. Першим ділом—варту на рудні й селіщі обеззброїли, заарештували всю. І тільки один, Крига на прізвисько—втік. Ще півсотні гвинтівок у нас прибавилося. Коней взяли у глитаїв околицьніх сіл. А знаєте в Херсонщині глитаї були які? Жилаві: по десятку, а то й більше коней у кожного. Та ще ж коні які—мов змії. Сів мій загін у тачанки та верхи на тих коней і завихорив степами південними. Кожен куток з боем доводилося брати. І от—наткнулись ми коло Нікополя на чорношличників. І німців загін стояв там. Руду марганцеву вантажили вони й провадили в Німеччину.

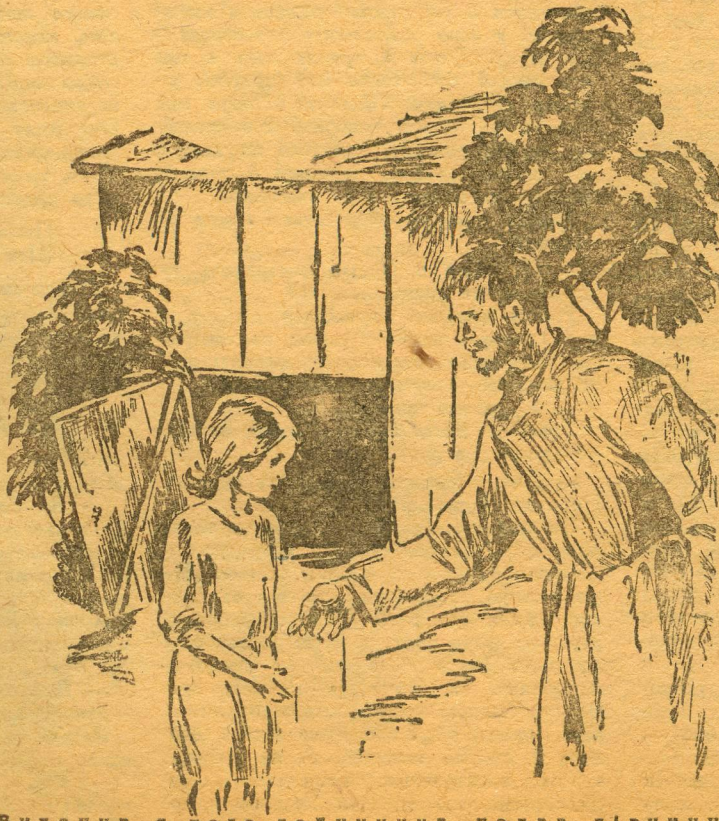
...Був теплий травневий ранок, пригадую — ну, такий же вам теплий. Сонце іскрами золотими горіло в краплинах роси на придорожніх травах. Крізь той ранок і йшов мій загін. Раптом постріл, і мені над самісінькою головою продирижчала куля. Хвилинка — й мій загін розгорнувся, мов орел той, розправив крила — ліворуч і праворуч од шляху, заліз у зелені хлібів. Коноводи з кінними й тачанками миттю сховалися в пригорок. Півтори сотні шабел я кинув на правий фланг у балку й наказав приготуватися до атаки. Раптом другий постріл, третій. За цим залп: один, другий. Лежить мій загін нічирк. Минає так півгодини. Роса з хлібів спадає. Нарав бачу в бінокль — виїждять з ворожої сторони на пагорбок десятків із чотирь вершників, — розвідка видно. Бійці мої ворухнулись—стріляти по ворогові руки їм зашвирило. Але міцна дисципліна—без команди й кроку не робити—стримала їх. Лежимо. Чекаємо. А вершники, розсипавшись у довгу розстрільну, сторожку наближаються до нашої позиції.

Видно—хвилинка від хвилини над їхніми очима зводяться біноклі, помінують блиском стекол на сонці. Я дав чоті, що лежала поруч мене припавши грудьми до землі наказ: стріляти як тільки вершники спиняться. Минуло кілька хвилин і на ворожу розвідку сипнулися кулі, в мить зійняли тих вершників із сідел. Їхні коні самотою металися в зелені хлібів, то збігалися на мить до гурту, спинялися, сторожку прями вухами, озиралючись довкола, то кидалися врозтіч. Моя кіннота, вирвавшись із виярка, оточила тих коней, половила. До-о-об-рі коні. Сікла на них, збруя—нові, аж риплять... По цьому я повів загін у степові улоговини, щоб приховатися там до ночі. Це мені потрібно було ще й для того, щоб розвідати ворожі сили в Нікополі, і якої тактики я мушу вжити, щоб затримати вивіз німецькими окупантами марганцевої руди. Ото ж і пішов мій загін колесити до рогами й шляхами. Я певен був, що не довше як через годину за нами піде в наступ ворожа погоня, а давати бій в одкритому степу та ще й удень це значило—дуже витратитися і силами і набоєм, яких у нас було обмаль. Кажу—пішли ми крутитися дорогами й оддоріжжями, балками, виярками й долинами поза узгір'ями коваючись. Відступити аж до придніпрських низин і спинялися в долині, що вкрита була буйною зеленню трав і квітів. Виставивши на узвишшях караули, я наказав, не розсідуючи коней пустити паститися, а бійцям видати їжу... Час минав не швидко, бо в мене було невідрадне бажання скоршого приходу вечора. Сонце ніби застигло,—стояло в зеніті нерухомо. Навколо гуд степовий, пахощі квітів і легкий, легкий вітерець. Ну так же хилить до сну, відпочити. Адже, будучи весь час у поході, ми й спали в сідлах та в тачанках, ні на хвилину не спиняю-

чи руку вперед. Такі то були часи. Адже ворог по п'ятах за нами ганявся. Ми все відступали. А вибравши влучний момент, коли ворог втомлювався і лишався без набоїв—ми раптом оберталися, опирювалися і кидалися на нього, громили. Така була тактика червоних партизан. Несподіванкою для ворога повною була вона. Кажу: отак розбивали ми ворога, брали рештки його амуніції, зброї, набоїв, коней. перепочивали десь у степовій улоговині, потім знову виїздили показати себе ворогові. А коли той кидався в наступ—ми знов одступали день, два, п'ять, до слухного часу. Ворог знову стомлювався і ми знову обертали проти нього цівки наших карабінів, леза шабел, кидалися на нього з усією силою партизанського завзяття... Така була тактика.

— Але той випадок, що ви хотіли розказати, про вас особисто. Випадок, дякуючи якому ви лишилися живі й тепер маєте щастя бути інженером-механіком, працювати на заводі, і ось сидіти з нами в кав'ярні, слухати музику, співати, сміятися, радіти й розмовляти з нами, розповідати про минулі, грізні але з тим і радісні часи боїв за сьогоденнію радість, за завтрашнє щастя всіх людей...—каже Льоля, дивлячись на мене в обличчя, в очі налиті нігою й одвертістю.—Про той випадок Стефане Андрійовичу...

— Скажу, ну а якже, скажу, товаришко...—і Ратний оглянувся довкола. За столиком люди сиділи вже рідко, гомін у парку вщухав.—То ж слухайте, товаришки: стояли ми ото в улоговині, трави й квітів повний, коло Дніпра. Я радився з командирами сотень: як нам ударити наступного ранку на Нікополь, щоб стероризувати ворога, не дати йому вивозити марганець, підбадьорити робітників копальні... Але для того, щоб почати операцію, ми повинні були знати ворожі сили, його зброю. І вирішив я сам піти вечором у місто на розвідку. Мене командир вмовляв не йти. Та я настояв на своєму. Адже операція передбачалася дуже складна, і в ній я міг звирітися тільки на себе. Ото ж: лишив я заступати себе командира першої сотні, а сам, як тільки сонце схилилося на захід—сів на коня й Дніпровим берегом, низинами, поміж кущів шелюги й зарослі, в супроводі двох бійців, виїхав на розвідку. А як зовсім звечеріло, передав я коня бійцям, переозувався в поношені шкарбани, пересидів у латану селянську свиту, бряля солом'яного на голову одягу. До річчій борада мені чорна та скуйовджена одросла. Побажав я бійцям щасливого повороту ще раз, переказав через них своєму заступникові чекати на мене взавтра уранці й пішов далі. Проїхався стежками й ватінками, щоб на заставу не натрапити. І таки прийшов аж у місто. Кинувся на явку. Але там мене чекало гірке розчарування. Виявилось, що парторганізацію й підпільний



Вихопив я того годинника, подав дівчинці.

ревком петлянівська контррозвідка викрила, товариші мало не всі сидять вже кілька днів заарештовані, а господарка лави—учителька початкової школи, Ганна—просить мене скоріше зникнути, щоб не потрапити до рук ворогів, які вдень вночі снують навколо її квартири. Що було робити? Всі нитки до парторганізації й ревкому ворожа рука обірвала. Товаришка Ганна сама живе чеканням кожної хвилини на арешт. Дістав я в неї відомості про сили ворожі, а от як вони розташовані, де стоять, якої зброї частини—вона не знала. Що було діяти? Де дістати ті відомості, так потрібні мені? Я згадав—у Нікополі була й інша, строго засекречена явка, про яку знали тільки одиниці—керівники парторганізації і, мені дали її адресу, коли починали очолювати повстання. Я до Ганни—кажу їй: хто б мене провів до такого то й такого будинку? Каже—«ніхто».

А ти товаришу Стефано йди сам туди,—і розповіла, де містяться той будинок, скільки вікон в ньому, які малюнки на віконницях, і скільки хрестиків на горішній лиштіві вікна, що виходить на вулицю.—«Та дивись—як те вікно одчинено настіж—заходити можна. А як що віконниця закрита—почекай десь доки одчинять її»...

Попрашався я з Ганною й пішов. А як пройшов уже з пів дороги—чую: іде хтось за мною. Я прискорюю ходу, а він за мною. Я повертаю в провулок і він теж. Вирішив я: слідкує, шпиг видю, і кидаюся в провулок, спиниюся, гукаю чобітьми, вдаю, що біжу, втікаю значить... А через хвилину обертаюся, виходжу з провулку, назустріч постаті, що біжучи повертає теж в завулок, і голосно, ніби про себе кажу:—«Чорта якось потгало... отак перелякав, га!»

Підуху, ти матері твоєї чорт!...—«А куди він побіг, той?»—скороговорікою питається захекана постать і відається очима в мов обличчя. Я махнув рукою вправо: провулку:—«Туди ген, полотно... мов чорт вискочив з болота, так він проти мене, хух... перелякався я»,—кажу. Постать кидається в провулок. А я, щоб не видати себе, обертаюся, роблю дивлюся шпигіві вслід. Раптом бачу: він спинився, мить постояв, обернувшись й швидко йде до мене, знову відається гострим, допитливим поглядом мені в обличчя. Права рука йому лежить в кишені пальця, напружена. Я так само одверто й гостро дивлюся на нього. Місяць б'є йому просто в обличчя і мені в пам'яті постають знайомі риси лица. Де я його бачив, і чому він так гостро дивиться на мене?.. Дивлюся, думаю. І от в моїй уяві виростає на повен зріст в поліційній уніформі—поліцай Крига. Тільки одна відміна була тепер у ньому: не стирчали йому під носом руді вуса й лице було голене. Мене ніби штовхнув хто,—я раптом подався крок назад, випростовуючи праву руку, щоб висунути з рукава свити браунінг і пустити йому в чоло кулю.—«Стій!»—чую, й бачу, як на мене вже з його пращої руки дивиться ворона цівка револьвера—«Ратний?... Руки вгору! Ну!!! Що мені було робити? Звів я догори руки—Марш вперед, ну!»—скомандував Крига. Я пішов, тримаючи до гори руки, а він за мною. Привів шпиг мене на якийсь подвір'я. Тут нас зустріли петлянівські старіни, німецька офіцериал.

Вмить стягли одержу з мене. Якійсь п'яний старшина ударив мене руків'ям револьвера в обличчя, і ось, бачите, шрам тепер... — й Ратний показав на праву щок.—Егеж, ударив і наказав замкнуту у хлів, а ранком, мовляв, ми його допитаємо. Повели мене роздягненого двором, випули в двері. Замкнули... Поставили й сторожу. Сиджу я... Години довгі, як вічність, здаються. Що я вже не передумав за ту ніч. Голова мені йшла обертом. Життя все, аж од дитинства, до тієї хвилини, як пхнули мене в хлів—пролетіло в моїй уяві мов барвистий фільм у кіно. А життя ж моє, товаришки, яке було. З малечку, з десятилітнього хлопчика пішов я по людях, спершу пастушком, наймитував. По тому, як підріс—по економіях, маєтках і фільварках поміщицьких. А далі на марганцеві рудні, в рудокопи пішов. Там і випізнав життя, там і став більшовиком... Партія очі розкрила мені... Загін мій, що в низинах при Дніпрі чекає на мене, в уяві моїй постає. Я мріяв: як той загін зростає у полк, на дивізію виростає, увіліється в Червону армію, що ще в лютому, того ж року, за декретом радянського уряду почала формуватися як збройна сила пролетарської держави... Отак лежучи я чекаю на прихід ранку й кінець мого життя... Адже Крига втік із рудні саме тієї ночі, як там спалахнуло повстання, і він напевне знав, що повстанський загін червоних партизан очолив я, Ратний... Ясно, що мене ранком розстріляють. І я вже ждав того розстрілу, як неминучості. Сиджу... В голові думки вже плутаються, й стає холодно, холодно... Бачу: в щілині вже й ранкове світло струмками підтіється... пахне вогнотою... так животно пахне росами. Коли це чую коіз щілину тоненький дитячий голос:—«Дядю, чуєте дядю...»—Підвожуся, підхожу до щілини, придивляюся: дитинча стоїть, замурзане таке, очі іскорками синіми помігують, ручки за зруб тримаються.—«Що таке?»—питаюся. Дитинча каже:—«Дядю, ось тут є тилкові двері, маленькі,—свиней на пасовисько з них випускали... Я вийму кілочок—двері одчиняться, вилазьте й тікайте... А я двері знову зачиню і клямку кілочком приткну...»—«Радість вогнем ударила мені в груди. Та раптом набігла інша думка, здогадка, і я завагався. Думаю: це метод контррозвідки. Вискочу я, на заклик цього от дитинчати, кинуся бігти—втікати, а тут з-за рогу хати чи з-за сарая мене й розстріляють. Що діяти? Стою я, припавши до щілини, дивлюся на те дитинча, думаю. А мо й справді... І не все одно: що мене виведуть і розстріляють, що я втікати му і мене зустрілять—подумав. Останнє навіть краще: вмиратиму з ілюзією втікання. Ганьби виводу з хліва, голосу команди: по меті—паі!—не чути. І я вирішив. Дитинча маленькими ручками, нервовичись—бачу витягло кілочок, клямку зняло потиличку й маленькі двері одчинилися. В'юном я вислизнув із них, сторожко звівся на ноги, оглянувся: довкола якого не видно. Глянув на дитину: дівчинка. Стоїть вона, дивиться на мене й тихо, шепотом каже:—«Тікайте дядю, скоріше втікайте»... — Серце мені стисло: дівчинка мене виловила! Яка думка, хто прислав її виводити мене?—стою я думаю. Як віддячити тій дівчинці, чим?—питаюся я себе шарахачи по кишенях. Але нічого не

знаходив. Нарешті згадав: у боковій кишенці верхньої сорочки лежить годинник. Маленький він, вороний, з ініціалами моїми в одвороті кришки... Вихопив я того годинника, подав дівчинці:—«Візьми,—кажу,—дівчинко... на згадку про цей ранок». — Вона нерішуче взяла. Я нахилився, поцілував її в чоло.—

«Тікайте скоріш, даю»,—прошепотіла вона. Я стямився, знову глянув довкола себе. Сонце вже зійшло, й огріло діамантами в краплинах роси на траві, на листях садка, в якому я тепер стою.—Куди ж, дівчинко, втікати мені?—питаюся. Вона вхопила мене за рукав сорочки;—«Сюди, за мною...»—й поведе через садок, поза хатами, в яр. Там сказала, махнувши рукою просто:—«Туди, до Дніпра...»—Я кинувся стежкою, яром, а за годину-дві вже йшов Дніпровим берегом, поза кущами шелюги в напрямі свого партизанського загону... Аж третього ранку напали ми на місто й розбили ворога вщент, одтісли його геть... В далені приміли громи боїв: то з півночі наступала Червона армія. Ми очищали південь од петлянівських німецьких банд...

Ратний на цьому змовк, задивився на тат. Навколо вже було порожньо й тихо. Лише офіціант стояв самотньо обпершись на поручні стойки. Подруги передохнулися, глянули одна на одну, потім на Ратного.

— Пізно вже,—вронила Лара.

— Справді... Котра б воно година, як ви думаєте?—звернувся до неї Ратний.

В ту ж мить Лара взяла зі столика свою замшеву сумочку, дістала з неї годинника, глянула на циферблат і тихим голосом, ніби гуло болячу ковтула—мовила:

— Дванадцять... — Очі їй раптом заискрилися слезою. Вона рвучко звелася з-за столика, простягла руку до Ратного.—«Стефано Андрієвичу... чи не той це годинник?»..

Очі Ратному мигнули позолотою. Він хапав з Лариної руки годинника, одкривав нижню кришку і вкитає у неї поглядом. Минає хвилину важкого напруження, минає й друга. Згодом Ратний зводить голову, мить стоїть непорушно, на Лару дивиться. Нарешті скрикує:

— Він! Це той годинник...—Схопився на ноги, до дівчини простяється.—А ви, Ларо... та дівчинка.. маленька... з очима синіми?..

— Я, Стефано Андрієвичу...

Ратний вхопився за її руку, тисне міцно, хвилюється, тремтить весь. На очі йому слези радості виступили.

— Ви... та маленька дівчинка?.. — питається тремтячим голосом, розправляє дужі й міцні руки.—Ви, Ларо...

Лара кинулася, очі рукою закрила, кинулася в обійми Ратному, що горнув її до своїх схвилюваних грудей.

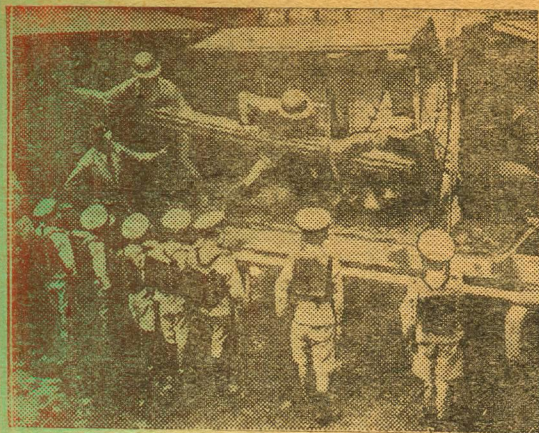
Льоля мовчки стояла коло Ратного й Лари, і їй хотілося обійти їх обох. Незабаром вони вийшли з кав'ярні.

— От... радісні весні!—мовив Ратний, ведучи подруг в парку до трамвайної зупинки.

— Бо наші—і та, і ця—весні!—одповіли в один голос товаришки й міцніш притиснулися до рамен партизанових.

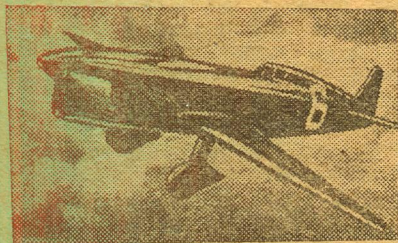
Січень—лютий 1934 р.

Харків.



ВОЙОВНИЧА НАСНАДГА. Складну науку японської ґерогліфічної грамоти дитина опановує 5—6 років. Але вже на першому році навчання кожен школяр знає, як пишуться найважливіші і найпотрібніші слова. За новою інструкцією міністерства освіти до цього реєстру залічені такі „дитячі“ поняття як „війна“, „бомба“, „танк“, „солдат“. Шовіністичне оброблення заходить так далеко, що 10-ти річні хлоп'ят одягають у військову уніформу і навчають стріляти з спеціально пристосованих гвинтівок. Дітям вбивають у голову, що найвища честь для японця вмерти на полі бою в лавах Імператорської армії.

На фоті: група мілітаризованих школярів оглядає монумент, що оспівує загарбницькі подвиги японської воєнщини в Шанхаї.



АВІОРЕКОРДИ. Країна найдужчої в світі військової авіації — Франція останнім часом поставила декілька нових авіаційних рекордів, що відзеркалюють ті величезні вкладання, які зроблено за останні кілька років в готування повітряної війни. Група літаків важкого типу зробила довжелезний перельот крізь усю Африку, освоївши найважливіші з військового погляду маршрути. Ескадрилья з 26 бомбовозів і розвідників після місячного польоту спустилась на паризькому аеродромі Ле-Бурже. Майже одночасно військовий пілот Дельмот побив два світові рекорди для одномісцевих літаків вагою менш за 450 кілограмів. Він зробив за годину 332 кілометри на дистанції в 1000 кілометрів і показав середню швидкість 334 кілометри на годину на дистанції в 100 кілометрів.

На нашому фоті: літак системи Кадрен-Бенгалі, на якому Дельмот зробив свої рекордні польоти.



партії. Це доводиться хоча б і тим, що ватажок „Залізної гвардії“ Кодреану негайно ж після арешту терориста втік до Німеччини разом з групою своїх прихильників. Все ж банда головорізів „Залізна гвардія“ і далі залишалася на волі, маючи підтримку ново-призначеного прем'єра Татареску, який балансує між обома крилами румунського фашизму.

На фотах: прем'єр Татареску (фото нижче) ватажок „Залізної гвардії“ Кодреану в оточенні своїх помічників.



СЛІДИ ВЕДУТЬ ДО БЕРЛІНУ. З ледве стримуваним співчуттям коментувала німецька фашистська преса вбивство румунського прем'єра Дуки студентом Костантінеску. І не дурно. Адже цей терористичний акт відбивав змагання між двома орієнтаціями фашистської буржуазії Румунії — французькою і німецькою, при чім убитий прем'єр був виразним франкофілом, а його убивця належав до „Залізної гвардії“, яку цілком слушно вважають за філію німецької націонал-соціалістської

НА ЖИВИХ МІШЕНЯХ. Для зимових маневрів у гірських місцевостях англійське командування виряджає молодих солдатів на індо-афганський кордон. Там завжди є нагода для практичних вправ. Повстання кочових племен дають широкий простір вивчати військову науку на живих мішенях. Найвищі зразки техніки нищення британський імперіалізм зосереджує в цих районах. Взаємодія моторизованих частин з кіннотою і авіацією проходить тут на кривавих операціях втихомирення повсталих. Кожен такий навчальний похід залишає по собі гори трупа, знищені селища і зруйновані хати.

На ф. ті: моторизована частина переправляється через гірську річку.



СТРАХ. Пишно відсвятковані роковини фашистського режиму в Німеччині мали продемонструвати перед цілим світом твердість і непохитність уряду Гітлера. На ділі ж ці бучні паради справили на чужоземних спостерігачів тільки те враження, що фашисти вже загубили свою масову базу, спираючись головним чином на підгодовану ними армію штурмовиків. Зокрема прибрали фашисти до своїх рук і державне військо — рейхсвер, де донедавна старі генерали насмілювались трошки сперечатися проти

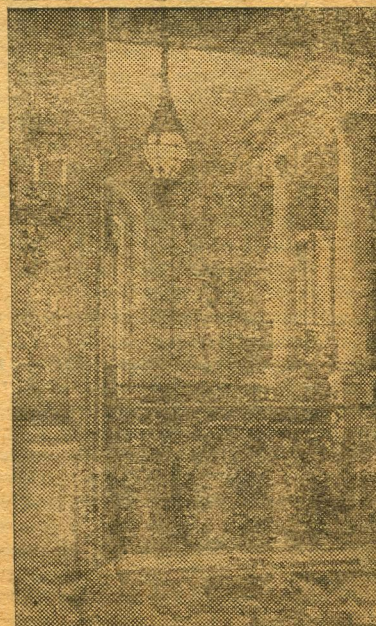
націонал-соціалістських „вискочок“. Напередодні роковин Гітлер змінив колишнього командувача рейхсвера генерала фон Гаммерштейна і призначив натомість свого давнього помічника генерала фон Фріча. На фоті новий командувач рейхсвера генерал Фріч.

БУДИНОК ЖДЕ ХАЗЯІНА. 16 років група самозванців орудувала в російському будинку кол. царського посольства у Вашингтоні. Вичікуючи на краді часи царські „дипломати“ відсиджувались в палаці, здобувачи собі засоби до життя розпродажем меблів різних речей, що з жовтня 1917 року являли собою власність радянської країни. Лише кілька місяців тому після встановлення дипломатичних взаємин між СРСР і ПЯШ цю владійську ватагу виселено з будинку. Тепер будинок чекає хазяїна. Наш повперед тов. Тро-

новський незабаром оселиться там, як тільки закінчать ремонт після білогвардійського хазяйнування. На фоті одна з зал будинку радянського



ЕМБЛЕМА РАДЯНСЬКОГО КИТАЮ вже широко популярна не тільки в радянських провінціях, а й в гомінданському підпіллі, куди вона просякає на видруктованих нелегальних листівках, в окремих примірниках газет, в зразках радянських грошей, що їх любовно ховає в скрині китайський кулі. Цю емблему, де серп і молот оповито китайськими визирунками і назвою нової держави, часто можна бачити і в чужоземному селісменті в Шанхаї, де вона з'являється вночі, старанно вимальована крейдою або вугіллям на стінах будинків. Поліція старанно полює на цих самовідданих „малярів“, яким загрожує за поширення червоної емблеми катування і роки тюрми.



ФОРТЕЦЯ ЛЕНІНСЬКОЇ ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ

I.

Харківський турбогенераторний завод народився між XVI та XVII з'їздами ВКП(б). Його закладено 1929 року. І організатором-будівником цього світового індустріального велетня була харківська організація більшовиків на чолі з тов. Постипеневим.

Лютіх морозних днів, під нещадними зимовими вітрами, під навальним снігом, — не втавали бетонувальні роботи, зводилися нові колонії, десятиповерхових корпусів.

Штурмовими приступами йшли будівники на мороз. І перемогли. Вони билися з зимою. І зима відступила. Ствердженням нечуваного перемог височився кожен новий укладений кубометр бетону.

Арматурники Браїнін та Дирко, бетонники Закіра та Грановський, Чайка та Левкунюк, опалубник Горякін, бригадири Столяров та Чудіков. Колонії заводу, ніби пам'ятник їхньої виробничої сили. Будівництво завзяття цих людей, ніби врізало їхні імена в лункий бетон будівництва.

О 12 годині прудневої ночі, в 30° мороз, після 24 годин безупинної роботи — закінчився славновісний штурм комсомолу на дев'ятому відсіку. На горі, на свіжій опалубці, в хаотичне плетиво арматури, героям принесли червоний прапор, прапа на їхню пошану гармошка, і незламні, повні енергії переможці мали ще досить сили й бадьорості, щоб після трьох змін весело під гармошку танцювати.

Ящик за ящиком почало надходити вже на той час устаткування майбутнього заводу. Найкращі, найновіші витвори світової сучасної техніки йшли на адрес майбутнього заводу. Вони перепливали Атлантику — станки американських фірм. Через Ламанш відпливало устаткування з Шотландії. Йшли через Польщу машини з Німеччини. Все найліпше, що тільки створила технічна думка в цілому світі — все мусило стати на службу електрифікації країни, на службу соціалізму в стінах майбутнього заводу, прекрасного витвору більшовицьких рук.

Колосальні машини, вагою на сотні тонн, приїжджали розібрані.

Запаковані в десятки ящиків, деталі станків вивантажувалося на заводському дворі ХЕМЗ. Щоб машини не псувалися, їх треба було монтувати зразу, в щойно закінчених корпусах, ледве стужаві бетон підлоги.

Але чужоземні фірми, продаючи станок, не додають до нього рисунків монтування.

Вони кажуть:

— Запрошуйте наших техніків.

Вони вимагають валюту за монтажні роботи.

Проти цих даремних витрат валюту, — висту-

пили ентузіасти-монтажники. Вони заходилися монтувати найскладніше устаткування, монтувати станки, що їх вони бачили вперше.

Так почався другий славний період історії ХТГЗ. Період, що його завзяття й героїство не поступилися перед часами будівництва заводу.

Розпочався монтаж.

2.

Повна річна потужність турбогенераторного — 1,5 млн. кіловат. Це значить, що кожного року з його стін виходитиме три Дніпрельстани, які працюватимуть на посилення нашої енергетичної бази, озброюватимуть країну будованого соціалізму потужними вузлами електроенергії.

ТРИ ДНІПРЕЛЬСТАНИ — КОЖНОГО РОКУ!

В цій формулі — один із численних і красномовних виявів нашого зростання. Донедавна всю світову потребу на паротурбогенератори задовольняли три велетні капіталістичної техніки: АЕГ в Німеччині, Метрополітен-Віккерс в Англії, Джeneral-Електрик у США. Найбільший з них — останній — досі справедливо вважався за неперевершеного розмірами й устаткуванням в цілому світі.

Нині, коли пущено ХТГЗ, завод Джeneral-Електрик мусить поступитися першим місцем для молодого велетня соціалістичної електрифікації.

Одна деталь яскраво характеризує дві лінії, дві тенденції двох світів: занепаду і хиріння капіталізму і бурхливого зростання соціалістичного будівництва в СРСР.

Фірма Джeneral-Електрик за угодою подавала технічну допомогу ХТГЗ в процесі будівництва. Джeneral-Електрик знала і знає устаткування ХТГЗ, вона має проект заводу. І, допомагаючи нам у будівництві, ця фірма залишає собі копію проекту заводу, сподіваючись здій-

снити таке ж будівництво у себе. Коли?.. Колись, згодом, коли повернутися так жадані часи «просперіті», яке марно пророкують, якого даремно сподіваються ідеологи загнилого капіталізму.

**

У будівництві таких велесих і складних агрегатів, як турбогенератори, — деталь вирішує все.

В деталях турбогенератора поєднуються дві властивості: величезна, можна сказати, неперевершена точність (0.003 — 0.001 мм) і колосальна вага — до 175 тонн. Поєднання цих властивостей в одній речі становить нечувані труднощі для виробництва і монтажу.

Виробництво таких деталей потребує відповідного розміру станків і кранів. Вже приставка з портів залізницею окремих станків викликала труднощі. Ваги деталей не витримували вісі звичайних вантажних платформ — доводилося користатися платформами великої вантажопід'ємності. До того ж, розміри деталей не укладалися в залізничні габарити. Деталі ламали стрілки, загрожували семафорам. Поїзд на чотири платформи, що віз ці «деталі», навівав на начальників станцій справжній неприхований жах.

Щоб почати монтаж цих велетенських станків, треба було мати відповідні крани. Крани, що підіймають 50—100 тонн.

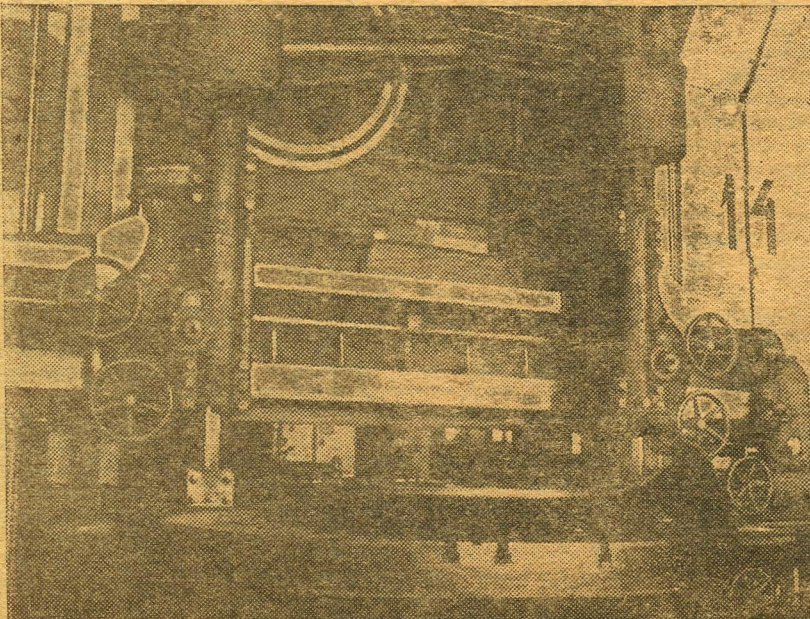
Як добути такі велетенські крани? Найпростіше було — замовити закордоном. Та школа 92 тис. крб. валюти віддати... Зробити на якомусь нашому заводі? Так жоден завод не хоче замовлення брати, кому охота поратися з такими величезними механізмами. І за наказом директора тов. Шибакіна, комсомольці взялися виготовити потрібні крани за 6 місяців — і виготовили.

Змонтувати величезний, складний, а до того ще й неймовірно точний і примхливий станок, без рисунків монтажу — це ж виключно важка річ. Така важка, що й увягти не можна. Тут одним ентузіазмом справи не зарадиш. У монтажі потрібна й висока кваліфікація. Та яка кваліфікація допоможе, коли на турбогенераторний прибували станки, що їх вперше бачили й закордонні робітники. Таких станків було зроблено 1-2 на цілий світ.

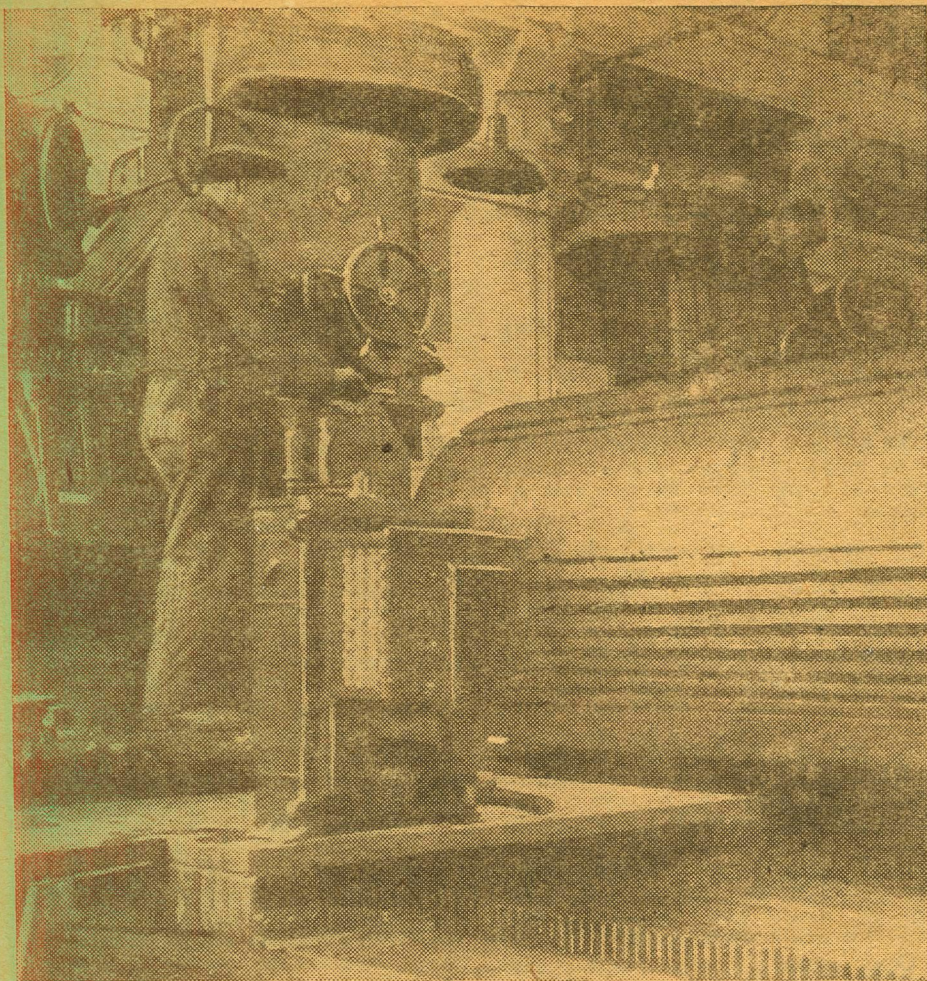
Заводські будні були сповнені справжньою невиданою героїкою. Серед героїв треба згадати начальника станко-монтажного відділу тов. Сабсая. Він змонтував на ХТГЗ 273 станків, з них переважна більшість — імпортовані. Відзначилися т.т. Дегте, Ігнєв, Котельников, Померанцев, Тетніков, Гаркавенко.

**

... Ряд електростанцій Союзу, одна по одній, терпіли аварії. Було розкрито шкідливу організацію на електростан-



Обточування диска до турбіни на верстаті в цеху П-2



На велетенському фрезерному верстаті фрезують ротор до потужного турбогенератора. Вага ротора до 35 тонн

діях, що мала на меті вдарити по вузловому пункту соціалістичної економіки.

В турбінах різних марок і потужностей, що працювали по наших електростанціях, найчастіше призводило до аварій псування робочих лопаток. Кожна аварія—це величезні витрати валюти на імпорту лопаток, це простої підприємств, перерви в електропостачанні.

І бойовий колектив лопаточного цеху, великою мірою комсомольський, з начальником цеху інженером-комуністом тов. Мунідом на чолі, у відповідь на процес шкідників, взявся освоїти виробництво лопаток. І зобов'язання виконав цілком.

Цех засвоїв виробництво 50 типів різних лопаток. Він давав лопатки першій харківській станції, каширській станції та багатьом іншим.

У великому списку, що лежить на столі начальника лопаточного цеху тов. Янсона, серед «пацієнтів» лопаточного цеху і алмазніансько-маріупольське кільце, і Крататорка, і МОГЕС I, і «Прознефть», і «Доненерго», і «Уралдрелес».

Цех заявив: немає такої лопатки, яку б він не виготовував. Ця заява не була гучною фразою. Цех виробляє всі потрібні країні лопатки. Вони назавжди вже зняті з імпорту.

3.

По цехах нового заводу звесь час проходять убиральники.

Вони спиняються коло кожного верстату з мітлою й вичищають до останньої порохини все остружжя, що падає на підлогу. Вони підмітають до фантастичної чистоти дерев'яні шапки підлоги.

Жодна деталь не лежить долі.

Станки стоять у непорушному ладі,—станок од станка не ближче, ніж 3,5 метрів.

І заступник директора ХТГЗ, тов. Шевель, все ще незадоволений із цього порядку.

Він проходить цехом і оповідає:

— От, коли завод буде пущено, коли всі цехи і всі агрегати запрацюють так, як вони повинні працювати,—от тоді ви не почуете на заводі жодного стуку, ви не побачите долі нічого зайвого. Абсолютна тиша. Повний порядок...

На заводі жваво дискутують такі проблеми: — Чи мусить бути зелень по цехах? Чи можна дозволити всякі об'яви та плакати на цехових стінах? Які дерева прищеплювати на території заводу?

На старих заводах, коли після гамору й перестуку цехів зайти до цехової конторки й зачинити за собою двері, може здатися, що потрапив до іншого світу. А тут, коли ми з Самуїлом Єзрецом зайшли до кабінету начальника інструментального цеха, ми майже зовсім не відчували різниці між атмосферою цеху та кабінету.

І уся наша розмова тривала на-хоту, то в кабінеті, то біля станка, на якому працював Єзрец. І однаково зручно було нам розмовляти, ніщо не заважало нашій розмові, хіба тільки Єзрецові бажання скоріше повернутися до своєї роботи робило її надто стислою, дещо сухою, схематичною.

Єзрец перелічував дати своєї біографії. Він згадував факти. Він казав про себе, силоміць видушуючи слова. Він соромився говорити про все, що його стосувалося, кожним своїм словом, всякою інтонацією підкреслюючи своє здивування:—«кому й на що потрібні такі незначущі факти?»

Його скромність була справжньою, аж ніяк не удаваною.

Він казав:—«Я зробив, що мусів. Що ж тут дивного? Що ж тут такого? Чому це цікаво?»

Він казав:—«Я хочу вчитися. Я ще багато зроблю. Я зроблю ще щось справжнє. От тоді я вам розповім!»

Самуїл Єзрец не вживав саме цих слів. Але вони відчувалися за самою його системою розповідати.

А розповідав він свій коротенький життєпис, підкреслюючи його звичайність, так, ніби не розумів, що в самій цій звичайній буденності — звучить все те прекрасне, що приніс нашій країні Жовтень:—і безмежна можливість зростати, і змога будувати за власним бажанням всю свою біографію, і наука доходити всього, що прагнеш, уміння робити все, чого вимагає країна.

Комсомолец Єзрец 14-ти років поступив учитися до ФЗУ В.Токмацького заводу «Червоний Прогрес». Це було 1926 року...

— Скільки ж вам років тепер?

Начальник виробничого ділянки інструментального цеху ХТГЗ тов. Єзрец червонів. Він вимахує руками. Він каже майже благаючи:

— Ну, на що то вам?

Він не хоче відповідати. І тільки потім проказує:

— Я народився 1912 року.

...1929 р. він закінчив ФЗУ. Перейшов на виробництво, потрапив до лопаточного цеху, був там до 1932 р., дійшов відповідального посту—начальника ділянки. Найліпша пристрась—жадоба знати, спрага навчання гнала його далі. Він приїхав до Харкова. Він поступив до машинобудівельного інституту. Й дійшов працювати на ХТГЗ.

Він працює і вчиться. Що йому ще розповідати? Все...

— Не все!—каже секретар осередку інструментального цеху, тов. Фельштинський. — Не все... А «Майстер Гейч»? Це що? Таракан на паличці? Соромиться комсомолія...

Єзрец робить свій жест рукою: мовля, пожайлуй і таракан...

І Фельштинський мусить розповісти сам.

Секретар осередку оповідає про те, як ХТГЗ перебував еталона, щоб досягти повної комплектиності лопаток. Цей еталон (вразок), що мусів бути зроблений з максимальною точністю—до 0,003 мм—довелося замовляти закордоном. Наші інструментальники не знали такої точності. Еталон треба було зробити з нестандартної сталі. Невеликий, зовні

(Закінчення на стор. 12)

Н О В Е Л А Т Е Р Е Н Я М А С Е Н К А Г О Д И Н Н И К А Р Г Е Р Г А Р Т В Е Й С

Es kostet pir ein Christ zu zein

МАЛ. А. ГОРОХОВЦЕВА

Такий напис—білим по чорному мінералові оправленої в рамці дошки—висить на стіні моєї тимчасової кімнати і я ще не знаю, що напис цей означає. Я списую його, як початок новели, сподіваючись, що він щось таки вказує, чи визначає—коли не для мене, так для моїх стареньких господаря і господині. Врешті—якщо я помилюся, тоді нехай цей напис лишається тут як одна з картин і декорацій затишного помешкання гостинних Емілії та Гергарта Вейсів.

Крім цієї дошки з написом, у моїй тимчасовій кімнаті стоять на вікнах гazonи з геранею та з білими, тихими і любими айстрами, на другій стіні висить великий-великий годинник з двома важкими, справжніми, чистої міді гирями. Гергарт Вейс охоче пояснив мені, що від одної гирі годинник „ходить“, а друга—для дзвону. Потім уночі, коли у виселку дуже тихою і вдень, падає тишина, я пересвідчився, що годинник дзвонить ретельно, не плутаючи годин, голосно і милозвучно.

На третій стіні мого помешкання висять дві фотографії. Одна просто—фамільна. Але друга—зацікавила б кожного з моїх читачів. Хто має можливість бачити не то що Лінкольні харківських вулиць, а хоч простенькі Форди районних центрів—тому важко уявити собі откритий фастон, що має всі ознаки простого візка і тільки на місці голобель передок, дещо подібний до моторів сучасних автомобілів. На фастоні сидять поважний пан і пані Ізамість

віжок пан тримає в руках кругле автомобільне кермо, біля якого почеплено велику гумову сирену. Емілія Вільгельмова поясняє мені, що це її брат, той, котрий помер тут цієї весни, дев'яност восьмого року привіз із Німеччини собі такого автомобіля. У нього була хора, паралізована ліва стоорна, і він не міг як слід ходити. Білобриса, дуже висока і дуже гречна Емілія Вільгельмовна довго й докладно розповідає мені про тих, хто сидить на авто, і мені трохи совісно: добра жінка не догадується, що мене у цій фотографії цікавить не її гарний брат із жінкою, а тільки історія автомобіля. Моя господиня зроду не читала Еренберга, щоб могла зрозуміти, яка ця фотографія чудесна ілюстрація до його автомобільної хроніки «10 книжних сил».

Ще на моєму столі лежить у футлярі ілюстрована фамільна біблія, на титульному аркуші якої зазначено, що вона перекладена на німецьку доктором Мартіном Лютером, і це стверджено тут же поданим портретом перекладача. Ця



...сідає знов до годинників при лампі!

колосальних розмірів книга, видана в Лейпцигу вже більше, як сто років тому і так старанно ілюстрована, що її можна розглядати, як прекрасний барвистий альбом. Лейпцизькі друкарі добрі майстри свого діла—десятки гарячих земних років на густу фарбу щедрих біблійних ілюстрацій не впливають зовсім, а блудних жінок у біблійі намальовано так натурально правдоподібно і такими щедрими фарбами, як малюнки відомого також німецького великого ілюстрованого видання «Der erotische Kunst».

Емілія Вільгельмовна дуже приязна жінчина і щиро й охоче розмовляє зі мною. Вона висока, біла і в неї немає двох зубів спереду. Вона сама почала першу розмову, запитавши мене, чому в село не довозять цукор. Я їй пояснив, як міг, це тимчасове явище. Потім вона розповіла мені, що приїхали вони сюди з чоловіком Гергартом Вейсом року 1915, коли царський уряд не церемонячись виселив їх з околиць Варшави, аж до цієї степової округи. Склавши на прудях руки, Емілія Вільгельмовна

казала мені, що на старі розорені гнізда птиці ніколи не повертають, і вони, Вейси, zostалися назавжди у цих колись чужих їм степах. Брат Гергарта, той, що сидить із жінкою на старовинному автомобілі, і помер тут.

— Ми не витримали б, якби не другий брат...

— А тепер краще?

— Ого! Аж згадувати чудно.

У хаті на дворі Вейсів панував дивний порядок. Хата мала два чи навіть три ходи і над кожними дверима висіли дзвоник чи якісь інші причадала, що завжди через протягнуті дроти сповіщали господарів про кожного гостя чи ворога, хто тільки одчиняв—удень чи вночі—двері господи. Але дзвінки та калатала на кожен рип дверей обзивалися м'яко і лагідно. Так само виключно м'яко стука маятник великого годинника у моїй кімнаті. З сінєй у Гергарта Вейса хід до погребів. Двері хати на ніч замикаються дуже просто і дуже надійно. На горіщі, над моєю головою оце зараз молодий син господаря перекидає лопатою колгоспне соняшникове насіння, яке сохне для натуроплати МТС. Навіть місце для щоденних одвідин у господі Вейсів зроблено з дощок і чепурно доглядається. Проти вулицьких вікон перед низенькою дощатою огорожею стоїть перекладина на двох низьких стовпах—традиційна високопільська коновязь. Вона зацвітає густим зеленим мохом, але нікто до неї уже багато років не в'яже ні волів, ні коней.

Старі Вейси живуть дуже самотньо. На моє лихо, Гергарт Вейс не вміє розмовляти російською мовою. За всі дні чув від нього лише одне єдине слово:—Морген!

Хто він? Що думає цей тихий мовчазний дідок? В цю хвилину він сидить у кімнаті поруч, сутулий аж горбатий, з якимсь скляним пастроном на носі, пильно й уперто дубається в складному, холодному й жовтому череві, кишенькового годинника. За його вікном, так само як і за моїм, пополястий дощ, тиша, сільська й степова туга.

Хто він—цей дідок? Він дуже чемний, тихий і певно добрий? Чому він радіє в житті і чого сподівається од зим, весен, літ?

Його ім'я—Гергарт Вейс. Він—вихідець із Заходу.

В його тихій робітній кімнаті багато годинників під склом шухляди. Все населення цього виселку—члени німецького колгоспу «Горфунг», що значить «Надія»—мають годинники, і великі з гирями і малі кишенькові у кожному колгоспному дворі. Гергарт Вейс лагодить годинники десятки років—і нині він, як каже голова колгоспу, корисний для революції чоловік, бо він працює на точний час у житті й діяльності колгоспу «Надія».

Він уже старий і не дуже здоровий. Але кожну добу майстер годинників Гергарт Вейс іде об одинадцятій годині вечора на варту—цілу ніч стерегти в

полі колгоспне добро своєї «Надії». О восьмій годині ранку він повертається додому, точно о пів на дев'яту з Емілією Вільгельмовною він снідає і зразу сідає до своїх годинників. Точно о другій дні—у нього два годинники в хаті—він обідає, рівно три години спить, сідає знову до годинників при лампі, а потім іде на варту.

Емілія Вільгельмовна Вейс член колгоспу. Майстер годинників Гергарт Вейс також старий колгоспник. Добра об'єктивна воля радянської дійсності, що не могла лишити двох самотніх стареньких Вейсів в стороні од великого руху, широкого шляху, яким пішли інші молодші Вейси, Вінси, Вібе, що оточують Емілію та Гергарта такою милою, сонячною, працьовитістю увагою.

Я слухаю, як мій господар цокає якимись мікроскопічними коліщатами і думаю про те, що добробут колгоспників Емілії та Гергарта Вейсів—це щира ласка великої творчої революції.

На виробництві «Надії» — «Гофнунг» старий і немогутній геносе Вейс тільки до жовтня місяця заробив двісті тридцять дев'ять трудоднів. Геносін Емілії та Гергарта Вейсів—це наслідок їхньої зав'язаної роботи.

Геносін Емілія Вільгельмовна каже мені, що удвох з чоловіком вони заробили триста двадцять дев'ять трудових днів і коли ці дні помножити на повнозвучні двадцять чотири кілограми зерна, що їх виробив собі на кожен день цього літа німецький колгосп «Гофнунг» — то зовсім не важко зрозуміти, що старенькі колгоспники Емілія і Гергарт Вейси уже мають сім тисяч вісімсот дев'яносто шість кілограмів, або інакше чотириста дев'яносто три з половиною пуди пшениці.

Показую Емілії Вільгельмовні на чорну мінеральну дошку і питаю про значення того готичного написа, який списував я на початку цього етюда.

— Там написано: — Щоб бути християнином—багато коштує, треба дуже багато трудитися...

→ А мені здається, вельмишановна Еміліє Вільгельмовна, що багато трудитися варто зовсім не для того, щоб бути християнином. Цілком досить—бути порядним, корисним і щасливим членом вільної трудової громади...

Добра Емілія Вільгельмовна дивиться великими синіми очима і довго збирається з відповіддю, бо правду казати—їй нічого заперечувати.

Високопiлiя.

Колгосп «Гофнунг».

нескладний, він був надзвичайно тяжкий для виконання. Переговори про замовлення провадили з фірмою «Дженерал-Електрик».

Але фірма заправила цілий рік строку (довго!) і аж 11 тис. доларів (дорого!).

Директор ХТГЗ викликав начальника інструментального.

— Треба зробити у себе!..

Катований сумнівами, начальник повернувся до цеху й покликав до себе кращого з інструментальників,—молодого Єзреца...

— Самуїл! Розкажи сам історію цього еталону!—каже тут Фельштинський.

Це була не розповідь. Це була спірка. Кожне слово з Єзреца доводилося тягти в цій спірці, немов силоміць. Він огинався. Він заперечував, що це справді його досягнення.

— Які тут можуть бути історії? Треба було зробити й зробили. Це просто цматочки паза, щоб контролювати точність виробництва хвостів лопаток.

Фельштинський: — А точність?

Єзрец: — Точність? Да. Точність пристойна...

Фельштинський: — Американці просили рік...

Єзрец: — А ми зробили за три з половиною місяці.

Фельштинський: — Американці просили 11 тис. доларів...

Єзрец: — А ми зробили за 8 тис. руб.

Фельштинський: — З тебе сміялися, коли ти взявся зробити...

Єзрец: — А я зробив. І кинь, тов. Фельштинський, це було дуже просто. Там було тільки складне шліфування. Так з ним прекрасно справився наш майстер Лузанов. Там важко було деформувати матеріал. На це йде кілька місяців. А ми попрацювали застосувати різку зміну температур. І вийшло. Ми мали деформацію за місяць. Хіба це я? Успіх справи вирішили люди,—вся бригада, наша спільна робота. Так завжди буває. І ми зробили все, що були повинні...

Фельштинський: — Так розкажи ж історію...

Єзрец: — Які тут можуть бути історії?

Так ми й розійшлися. І Єзрец пішов до станка. А про нього найкраще сказав німець-робітник, член партії, тов. Адольф Куссероф, що працює тут з 1932 року, а з Німеччини до СРСР приїхав 1930 року.

Він зовсім не говорив спеціально про Єзреца.

Куссероф хотів сказати про всі свої враження тут, у нас, в СРСР. Хоч йому тяжко було говорити по-російському, він хотів висловити всю багатобарність своїх переживань, всю безмежність щастя, що він його зазнав од плодотворчої праці в умовах нашого соціалістичного підприємства.

І якось, само собою вийшло, що ці слова Куссерофа стосувалися безпосередньо і Самуїла Єзреца і всього того надзвичайного процесу, що відбувається на наших новопобудованих заводах та іменується коротко й просто: — «освоєння нової техніки».

— ...і 1930 року, мені сказали соціал-демократи,—розказував Куссероф:—ко-

ли ти не забудеш своїх комуністів, — нам такий касир спілки непотрібний!..

Після цього йде сумна історія безробіття робітника берлінського телефонного заводу Адольфа Куссерофа, виключеного на вулицю зголоднілого, зрадженого соціал-демократами.

Історія закінчується в лікарні, куди до хворого геносе Куссероф прийшов радянський інженер, що укладав угоди з німецькими робітниками на роботу в СРСР.

Куссероф поїхав за два дні після одужання.

Це було 1930 року. І це був початок нової історії, що її пройшов Куссероф спільно з усіма радянськими пролетарями.

Спершу він працював у Тулі. Потім в Іжевську. Він каже:

— Я бачив старі заводи, старе устаткування. Я казав собі: «Це дуже погано. Сюди б техніку. З нею б ці люди, хіба б таке робили?» Мене дивували люди, робітники тих заводів. Вони вміли брати від кожного верстату все, що він може дати. Та, навіть, більше...

1932 р. А. Куссероф потрапив до Харкова. На ХТГЗ. Він уступив працювати до інструментального.

— Коли почали надходити станки, я дивився. Я був приголомшений. Це не були станки заводів Тули й Іжевську, заводів старої промисловості царської Росії. До нового радянського заводу прибули станки, що я їх не бачив ще 2-3 роки перед тим, працюючи в Берліні.

— І я зразу побачив колосальну, незмірну цікавість робітників до всякої машини. Я зрозумів, що це була цікавість господарів, які прагнули підкорити собі кожен витвір новітньої техніки, поставити його на службу собі та своїй величній справі.

— 15-го листопада мені давали учня. 1-го січня цей учень ставав працювати самостійно. І я вам слово честі даю, товаришу,—він працював не гірш од мене...

За склом окулярів в залізній оправі, Куссероф опустив повіки. Він почав шукати прикладу, і казав:

— От, я дивився на еталон, що його зробив тов. Єзрец з бригадою... У Німеччині так не роблять. Так не вміють. І, коли я приїхав сюди—тут так іще не було. Тепер так єсть. І буде ще краще.

4.

Найбільший у світі завод. Так,—ХТГЗ.

Потужність усіх електростанцій царської Росії не перевищувала 1 млн. квіт.

Більшовики, за самий тільки час, що минув від XVI до XVII з'їзду ВКП(б) — спорудили нових електростанцій загальною потужністю на 3 млн. квіт.

А 1937 р.—самий тільки ХТГЗ буде додавати країні щороку нові 1,5 млн. квіт.

Цю незламну фортецю електрифікації, один з кращих пам'ятників Ленінові, один з найпотужніших засобів виконання його заповітів, збудували харківські більшовики, вірний заїг лєнінськiй ВКП(б), керованої мудрим проводом тов. Сталіна.

ВЕЛЕТЕНЬ НАУКИ

Великий хемік, що стоїть і в віках, стоятиме, як височенний маяк на шляху опанування сил природи трудящим людством, Дмитрій Іванович Менделєєв помер двадцять сім років тому.

Він кінчив життя з ім'ям світового вченого, в таким ученим титулом (див. фото на цій сторінці), що список його був довший (як, сміючись, підрахував Дмитрій Іванович) від титула російських самодержавців.

Спробуємо уявити собі цього гитана наукової думки в наших радянських умовах.

Ну, звичайно, це був би найповажніший з академіків, найзаслугованіший з заслужених діячів науки. Ну, ясно, що стояв би він на чолі ряду хемічних і взагалі наукових закладів свого імені, ну, розуміється, був би організатором, будівником і „душею“ якогось світового інституту на зразок того, що спеціальними декретами радянської утворений, приміром, для знаменитого нашого фізіолога академіка І. П. Павлова.

І цілком ясно, не підлягає найменшим сумнівам, що кожна нову наукову ідею великого ученого, кожна навіть гіпотеза і припущення підхоплювали б, перевіряли, ставили б в експериментальні умови десятки дослідницьких інститутів, сотні і тисячі вузівських, заводських і фабричних лабораторій.



Дмитрій Іванович Менделєєв

Справа в тім, що такий великий розум, що набагато переріс суспільні звичини тодішньої Росії, не міг вміститися в рамки буржуазно-поміщицької, поліційної держави.

Його великі ідеї не зустрічали і не могли зустріти підтримки від нездар в позолочених мундирах. Його заклики до пізнання і експлуатації природних багатств країни, його пророчі слова про величезні можливості закладені, приміром, в нафтових ресурсах Росії, натрапляли на іронічні посмішки і трактувалися як „професорське мрійництво“. Великому хемікови довелося розтрачувати свої сили на розробку якихось митних тарифів, царська держава нічого не могла йому запропонувати.

Менделєєв не був прихильником революційних ідей в політиці — і в цьому полягав друга трагедія цієї великої людини. Але титанічні її праці саме тим і

великі, що вони в своїй суті застосовують закон діалектики. „Менделєєв застосовуючи невідомо гегелівський закон про перехід кількості в якість, зробив науковий подвиг, який сміливо можна поставити поряд з відкриттям Левер'є, що вичислив орбіту ще невідомої планети „Нептуна“ — так оцінив Ф. Енгельс спокальне відкриття Менделєєва.

І справді він в грудні 1870 року в своєму періодичному законі передбачив, описав і обґрунтував існування тих елементів, що потім були відкриті тільки 1875 року Лекоком де Буабодраном (галій), 1879 року Кневе і Нільсоном (скандій) і 1886 року Вінклером (германій).

Та тільки тепер, в світі найновіших досягнень в розкритті будови атома (за допомогою квантової теорії), вимальовуються в повному об'ємі величисті менделєєвські ідеї про розміщення і взаємозалежність елементів відповідно до своїх атомних номерів.

Багатогранність наукової індивідуальності Менделєєва була така величезна, що в ній вміщаються поруч з великими теоретичними відкриттями ще й широчезна практична (і знову таки теоретична) робота в галузі нафтової промисловості, в сільському господарстві в механіці, в боротьбі проти спиритуалістичних забобів, в фізиці, в астрономії, в метрології і ще в цілому ряді галузей до артілерії включно.

Сьогодні, коли ще всі ми під враженням героїчного польоту радянських стратонавтів, де речі буде згадати, що Менделєєв був першим великим вченим, що піднімався в наукову мету на аеростаті. До того ж сам один, до того ж на аеростаті кустарно збудованому, і з явною небезпечкою для життя.

Сторіччя з дня народження великого хеміка радянська країна відзначає в умовах абсолютно протилежних тим, що оточували Менделєєва за життя. Найближча йому хемічна наука досягла у нас нечуваного розвитку, а розмірами своєї хемічної промисловості СРСР уже виїшов на друге місце в Європі.

Тільки тепер створено умови для безпастанного безперешкодного і бурхливого розвитку тих наук, що їх запіднився своєю могутньою думкою велетня Д. І. Менделєєв. М. Б.

Дмитрій Іванович Менделєєв народився 8 лютого 1834 року в селі Тарханово-Сайтському (нині в складі міста Тарханово, Саратовська область). Він був старшим з семи дітей у родині поміщика Івана Івановича Менделєєва. З дитинства він проявляв надзвичайні здібності до науки.

У 1850 році він закінчив Московський університет з дипломом кандидата філософії. Після цього він працював викладачем в Московському університеті, а потім — в Петербурзькому університеті.

У 1856 році він був призначений професором органічної хімії в Петербурзькому університеті. Там же він працював до 1892 року. За цей час він опублікував понад 150 наукових праць, серед яких найбільш відомі його праці про періодичний закон.

Менделєєв був не тільки хіміком, але й фізиком, астрономом, метеорологом, економістом, педагогом, мислителем. Він брав участь в багатьох наукових конференціях і міжнародних конгресах. Він був одним з найбільш впливових вчених свого часу.

Науковий титул Д. І. Менделєєва

Ставили б, перевіряли, підтримували, поглиблювали і обґрунтовували б на тисячах спроб, досліджень і резшуків так, як сьогодні робиться в науковими роботами академіків Губкіна, Йоффе, Фермана, Павлова і ще багатьох, багатьох інших.

Не така була доля світового хеміка за часів царату.

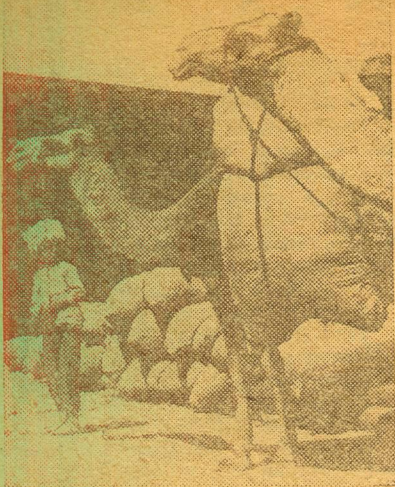
І справа не тільки в тому, що чиновники від науки, які посідали тоді більшість крісел в конференц-залі „Імператорської Академії Наук“ не слухали з якихось чиновницьких своїх міркувань обрати великого вченого на академіка.

І навіть не в тому, що інші вже міністерські чиновники позбавили Петербурзький Університет найбільшої його окраси — творця періодичної системи елементів, а великого вченого позбавили найулюбленішої його роботи.



Д. І. Менделєєв грає в шахи з художн. куїнджі

ОДНА ШОСТА СВІТУ

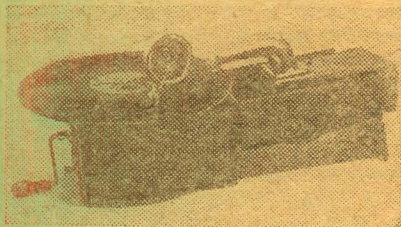


В ВІСІМНАДЦЯТЬ РАЗІВ. Ніде небувалими темпами зростає промисловість не тільки в старих індустріальних районах, а ще більше в нових, на колишніх „окраїнах“. Хто що раніше знав про Туркменію? А коли й знали, то хіба тільки, що ходять туркмени в високих баранячих папахах, напівночовим життям живуть.

До нового буття постали туркмени за радянських часів. І передусім до нового індустріального буття.

Доповідаючи на XVII з'їзді про розвиток промисловості по районах тов. Орджонікідзе наводив кілька промовистих цифр. За час з 1930 р. по 1933 р. збільшення продукції по всьому Союзу становило 78%, а по Туркменії продукція збільшилася аж у вісімнадцять разів.

На фоті — караван колгоспної бавовни, що прибув на станцію Геок-Тепе. Тут перевантажать її для відправки на найближчий бавовноочисний завод.



КОЛИШНЯ ДИВИНА — патефон став тепер у нас, не зважаючи на дуже збільшений випуск радянських фабрик зокрема ленинградської, дуже дефіцитним товаром.

На патефони записуються в чергу, патефонами преміюють ударників за особливо добру роботу.

Це з одного боку зайвий раз ілюструє надзвичайно високий добробут наших трудящих, але з другого сигналізує про відставання відповідної галузі промисловості. Годинникова фабрика ім. ВУЦК у Харкові взялася поставити у себе виробництво патефонів. І ось, перші патефони уже виспівували арії на виставці під час XII з'їзду КП(б)У. Патефони ці своєї оригінальної і дуже портативної конструкції (див. фото).



ХТО ЦЯ ДІВЧИНА з славним усміхненим обличчям? Що привело її на сторінки нашого журналу? Це Клава Щербина, що про неї знає кожен дитко „Піонерської Правди“ і всі без винятку дебальцівські школярі. Надто ж ФЗД № 1, де вчаться переважно діти залізничників Дебальцівського вузла. Бригада школярів ФЗД № 1 провела всесоюзний рейд діткорів „Піонерської Правди“. Насамперед бригада взялася доустаткувати шкільний інвентар.

З різних залишків, з частин поламаних меблів власними руками зробили 5 столів, дві вішалки, 9 лавок, 4 табуретки. Куди зручніше стало вчитися. На конкурс дебальцівських шкільних газет, бригада взяла перше місце. Бригаду складають кращі ударники навчання з показниками „дуже добре“ з усіх предметів. Ось вони: Клава Щербина (бригадир), Вася Решетов, Гриша Павлюткін, Нюра Семенова, Ніна Ковальова і Володя Дуконич.

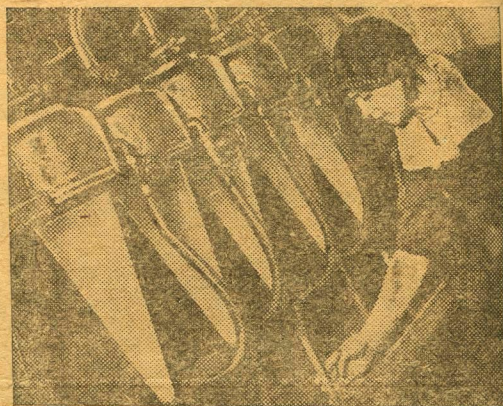
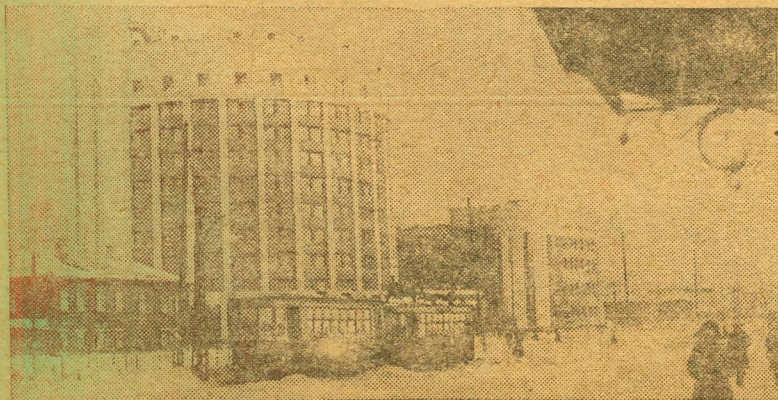
А крім того, Клава Щербина — делегат Донбаса на Всеукраїнській конференції молоді у Харкові (в кінці минулого року), а крім того, секретар комсомольського шкільного осередку, а крім того... та що говорити, багато обов'язків у Клави Щербини.

СТОЛИЦЯ УРАЛУ. „Неминучою ознакою великих міст буржуазних є гнилі трущоби, так звані робітничі квартали на околицях міста, що являють собою груду темних, вогких, здебільше підвальних, напівзруйнованих приміщень, де, звичайно, тулиться немісний люд, що копошиться в грізній проклинає долю“. Ці слова тов. Сталіна, сказані на XVII партз'їзді, повною мірою стосуються до колишнього Єкатеринбурга.

Після революції місто скинуло з себе волю трудящих не тільки ім'я царяці розпусниці і назвалося Свердловськом, але і оті огидні риси буржуазного міста. Тепер Свердловськ — справжня столиця велетенського уже сьогодні своїм економічним значенням і з ще більшими перспективами Уралу.

Багатопверхові житло-будинки виросли на вулиці Леніна (див. фото) і на інших магістралях Уральської столиці.

„Революція в СРСР — продовжує тов. Сталін — призвела до того, що ці трущоби зникли у нас. Їх замінено добрими і світлими робітничими кварталами“. Свердловці з повним правом можуть сказати, що слова всгда партії сказані і про них.



ЛЕГКА ІНДУСТРІЯ НАБИРАЄ ТЕМПІВ. В скорому часі починає працювати перша черга фабрики штучного волокна в с. Ростокіні (під Москвою). Тут застосовуватимуть новий метод виробництва штучного волокна з відходів бавовни і льону. Даватиме фабрика кілька сот тонн готової продукції. Поки що на фабриці працює досвідна устава.

На фоті — прядивна машина на цій досвідній установі.

ОСТАННІЙ КОЗИР

Німецька буржуазія, як ірок, що програвся в Монако, кидає тепер на стіл свою останню карту—фашизм. Але на цю карту вона ставить і долю всієї капіталістичної Європи.

(З промови тов. Мануїльського на XVII з'їзді ВКП(б))



По Європі тиняється чимало королів без королівств. Вільгельм щороку посилає з Голландії вітальні телеграми в Німеччину з приводу полкових свят; іспанському экс-королеві нещодавно пику набили у Марселі. Але Угорщина—це єдине королівство без короля.

Національні збори 1920 року оголосили Угорщину королівством, залишивши питання про короля відкритим. Одним з претендентів на угорський престол в Карл Габсбургський, син экс-імператриці Зіти. Але реставрація Габсбургів натрапляє на зовнішньо-політичні перешкоди. Зокрема Мала Антанта вирішила ні в якому разі не допускати цієї реставрації. Один час на угорську корону посягав англійський газетний лорд Ротермір, власник чорносотенної «Дейлі-мейль». Та йому теж не пощастило нап'ясти угорську корону на свою твердолобу голову короля бульварної преси.

Та якщо королям зовсім непотрібно мати голову на в'язях, щоб носити корону, то й корона може любісінько обійтися без королівської голови.

Угорська корона через відсутність короля прекрасно виконує королівські обов'язки. Вона має поважну давність—ві подарував у 1000-му році папа Сильвестр угорському герцогу Стефану. З

УГОРСЬКА АНОМАЛІЯ

тих пір її кілька разів викрадали. Сім років вона була закопана в землі, і її, за переказами, зачепили плугом, від цього скривився на ній хрест. Тепер корону зберігають за сталйними ґратами у спеціальному приміщенні королівського палацу у Будапешті. Щоб було безпечніше, навколо сталюого сейфа пропущено струм електрики високої напруги. Ключі від сейфа зберігаються у двох представників найдавніших аристократичних родів. Щодня змінюється у палаці королівська варта, одягнена в середньовічні костюми, майорять султани і пір'я, дзвенять алебарди. У свята корону виносять і вона влаштовує огляди

і паради. Короні присягають на вірність обрані охоронці і падають перед нею ниць пойнняті вірнопопданським екстазом.

Все це скидається на історичний кіно-фільм і здається невинною грою осиротілої челяді. Але до цього золотобрильянтного фетиша за сталйними ґратами сейфа у будапештському палаці ідуть нитки найскладніших інтриг, і хто знає, скільки ще проллється крові через це тисячолітнє барахло, аж поки воно потрапить на полицю музею, де нагадуватиме наступним поколінням про п'ятому і варварство минулих часів і зниклих класів.

К. Лінд.



Корону виносять для складання присяги

НАКОРДОНІ

Слова П. УСЕНКА.

Музика П. БАТЮКА.

Помірно. Стримано.

Спів.

Помірно. Стримано.

Ріано.

На го-рах Па-мі-ру, на
схи-лах Хін-да-ну, в до-ли-нах По-діл-ля, де Дні-стер і Збруч—дзвін-кі ка-ра-бі-ни, сму-
ля-ті на-га-ни і снай-пе-ри вір-ні сто-ять бі-ля круч. 1. 2. 3. 4. 5.
І ко-жної но-чі, і в ран-ню го-ди-ну—хай бу-ря тур-ко-че, хай сти-гне за-мет,
при-хо-ди мов-чан-ко-ю спо-єна змі-на і лас-ку нез-мін-ну при-ма ку-ле-мет. І ко-жної ра-зу, як ві-тер за-кру-те, за-ві-сться ніч і за-сте-ле пі-ть-ма, слі-ди на за-ме-тах пет-лю-є і плу-та рух-ли-ва, скра-ди-ва зві-рю-чи но-га. При-чаї-лись зі-зда ви-сокі ор-ли-ні,
де-сь ро-ків ос-но-вий змі-вав го-ра—під на-ми по-то-ки, під на-ми до-ли-ни за на-ми Ре-спуб-лі-ка Ле-ні-нь-сь-ких Ра-д. Ніх-то не про-лі-зе в уще-ли-ні Хін-да-ну і ку-ля го-то-ва за Дні-стер, за Збруч—дзвін-кі ка-ра-бі-ни, сму-ля-ті на-га-ни, і снай-пе-ри вір-ні сто-ять бі-ля круч.

На го-рах Па-мі-ру, на схи-лах Хін-да-ну,
в до-ли-нах По-діл-ля, де Дні-стер і Збруч—
дзвін-кі ка-ра-бі-ни, сму-ля-ті на-га-ни
снай-пе-ри вір-ні сто-ять бі-ля
круч.

І ко-жної но-чі, і в ран-ню го-ди-ну—
хай бу-ря тур-ко-че, хай сти-гне
за-мет,

при-хо-ди мов-чан-ко-ю спо-єна змі-на
і лас-ку нез-мін-ну при-ма ку-ле-мет.
І ко-жної ра-зу, як ві-тер за-кру-те,
за-ві-сться ніч і за-сте-ле пі-ть-ма,
слі-ди на за-ме-тах пет-лю-є і плу-та
рух-ли-ва, скра-ди-ва зві-рю-чи но-га.
При-чаї-лись зі-зда ви-сокі ор-ли-ні,

де-сь ро-ків ос-но-вий змі-вав го-ра—
під на-ми по-то-ки, під на-ми до-ли-ни
за на-ми Ре-спуб-лі-ка Ле-ні-нь-сь-ких Ра-д.
Ніх-то не про-лі-зе в уще-ли-ні Хін-да-ну
і ку-ля го-то-ва за Дні-стер, за Збруч—
дзвін-кі ка-ра-бі-ни, сму-ля-ті на-га-ни,
і снай-пе-ри вір-ні сто-ять бі-ля круч.

к сведению лечебных учреждений!

«МОСОБЛХИМПРОМСОЮЗ»

ХИМИКО-ФАРМАЦЕВТИЧЕСКАЯ ФАБРИКА

«Гален-Москва»

МОСКВА, 55-БАХМЕТЬЕВСКАЯ УЛ. 2-й ВЫШЕСЛАВЦЕВ ПЕР., 6-А.



Секаровская жидкость
(Вытяжка из семенных желез)
РАЗРЕШ. НКЗ № 8362.
ПРИМЕНЯЕТСЯ ПРОТИВ ИСТОЩЕНИЯ,
УПАДКА СИЛ, ПОЛОВОГО БЕССИЛИЯ
И НЕВРАСТЕНИИ ВО ВСЕХ ЕЯ ВИДАХ



**МЕДИЦИНСКИЙ
«КАРБОЛЕН»**

В ТАБЛЕТКАХ, КРУПИНКАХ И В ПОРОШКЕ. ДЛЯ
ВНУТРЕННЕГО УПОТРЕБЛЕНИЯ. РАЗРЕШ. НКЗАР № 4211
РЕКОМЕНДУЕТСЯ ВРАЧАМИ ПРИ РЯДЕ ЖЕЛУДОЧНО-
КИШЕЧНЫХ ЗАБОЛЕВАНИЙ, ПРИ ПРОЦЕССАХ УСИЛЕННОГО
БРОЖЕНИЯ В КИШЕЧНИКЕ ПРИ АРТЕРИОСКЛЕРОЗЕ, ПРИ
ОТРАВЛЕНИЯХ ЯДАМИ, ГРИБАМИ, НЕДОБРОКАЧЕСТВЕН-
НЫМИ ПИЩЕВЫМИ ПРОДУКТАМИ, В ГИНЕКОЛОГИИ
ПРИ СЕПТИЧЕСКИХ АБОРТАХ И КАК ПРИСЫПКА
ПРИ ГНОЙНЫХ РАНАХ И ПЛОХО-ЗАЖИВАЮ-
ЩИХ ФИСТУЛАХ.



ДЛЯ ПРЕДОХРАНЕНИЯ ОТ
БЕРЕМЕННОСТИ ВЫПУЩЕНЫ ВАГИНАЛЬНЫЕ ШАРИКИ
«ВАГИЛЕН», ПРИГОТОВЛЕННЫЕ НА ПРОТИВОЗАЧАТОЧ-
НОМ ПРЕПАРАТЕ ХИНОЗОЛЕ. РАЗРЕШ. НАРКОМЗДРАВОМ.

ПРОДАЖА ВО ВСЕХ АПТЕКАХ И МАГАЗИНАХ САНГИГИЕНЫ СССР
СПОСОБ УПОТРЕБЛЕНИЯ ПРИ ПРЕПАРАТЕ

ПРИ ОТСУТСТВИИ НА МЕС-
ТАХ ЗАКАЗЫ ИСПОЛНЯЮТСЯ
ПРИ ПОЛУЧЕНИИ ЗАДАТКА В
50% ПОСЫЛОЧНОЙ КОНТО-
РОЙ «ГОРТ» - МОСКВА,
МОСКОВРЕЦКАЯ УЛ. 26/

НА СУММУ СВЫШЕ 200 РУБ. ЗАКАЗЫ МОГУТ
ВЫПОЛНЯТЬСЯ НЕПОСРЕДСТВЕННО ФАБРИКОЙ

„НОТЫ ПОЧТОЙ“ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ НОТНЫЙ МАГАЗИН МОГИЗ'а
МОСКВА, ЦЕНТР, Н. ГЛИННАЯ, 14, ТЕЛ. 3-69-31

Высылает исключительно наложенным платежом БЕЗ ЗАДАТКА

САМОУЧИТЕЛИ И ШКОЛЫ для МУЗИНСТРУМЕНТОВ

ПО НОТНОЙ И ЦЫФРОВОЙ СИСТЕМАМ

ЦЕНА
Руб. коп.

Гитара 7-ми струнная—ИВАНОВ	3—45
Мандолина—АЛЕКСАНДРОВ	1—50
Балалайка—ИЛЮХИН	1—00
Балалайка—ЛУКАНИХИН	2—00
Гармоника 2-х рядная тенская 21 клапан 12 бас, русск. нем. строй—СЕРГЕЕВ и ГОЛУБЕВ	1—50

ПО НОТНОЙ СИСТЕМЕ

Баян 52 кл. 90 бас.—ГЛАДКОВ и ГОЛУБЕВ	4—00
Фортепиано—БЕЙЕР	3—75
Мандолина или 4-х стр. домра—РОЗОВ	4—40
Скрипка—БРОЖ ч. 1	3—00
Скрипка—Берно ч. 1	4—50
Виолончель—ЛИ	5—00
Труба или корнет—ОРВИД	6—00
Флейта—ПЛАТОНОВ	8—50
Волторна—ШОЛЛАР	4—75
Кларнет ч. 1—БЛАТТ	4—00
Труба „Б“ или „Ц“—КИТЦЕ	7—50

Основы музыкальной техники—ДРАГМАН, вып. 1-й—корнет, труба, тенор, баритон (кларнет)—4 руб.
вып. 2-й—бас „Б“, эс. алт, волторна—4 р.

ПОРТРЕТЫ КОМПОЗИТОРОВ: БЕТХОВЕН, ШОПЕН, МОЦАРТ, ГРИГ, ЧАЙКОВСКИЙ, ГЛИНКА,
РИМСКИЙ-КОРСАКОВ, МУСОРСКИЙ и др. размер 18×24.

ЦЕНА КАЖДОГО ПОРТРЕТА ПО 1 Р. 25 К.

ТЕ ЖЕ ПОРТРЕТЫ ФОРМАТ ОТКРЫТКИ ПО 35 К.

КАТАЛОГИ ВЫСЫЛАЮТСЯ ПО ПЕРВОМУ ТРЕБОВАНИЮ.

НКОВ — УСРР

ТРЕБУЙТЕ ВСЮДУ:

УКРКУРУПР

ВО ВСЕХ КИОСКАХ, РЕСТОРАНАХ, СТАНЦИОН. БУФЕТАХ, В АПТЕК. МИНЕР. ВОДЫ:

ЛУЧШИИ СТОЛОВЫИ НАПИТОК

РЕКОМЕНДУЕТСЯ



МІРРАД

При заболеваниях желудочно-кишечного тракта, катарра желудка с повышенной кислотностью, болезнях печени, желчных путей и подпале.

БЕРМИНВОДЫ

При заболеваниях почек, почечных лоханок желудочно-кишечного тракта с повышенной кислотностью, болезнях обмена веществ.

ШЕПЕТОВСКАЯ

При заболеваниях: почечных лоханок, обмена веществ, катарра желудка и кишечника.

ЦЕЛЕБНЫЕ СВОЙСТВА
МИНВОД УКРАИНСКИХ
ИСТОЧНИКОВ
ПОДТВЕРЖДЕНЫ
МНОГОЧИСЛЕННЫМИ
НАБЛЮДЕНИЯМИ
ПРОФЕССОРОВ—
СПЕЦИАЛИСТОВ

ТРЕБУЙТЕ
СООТВЕТСТВУЮЩУЮ
ЛИТЕРАТУРУ

ЦЕНТРАЛЬНА НАУКОВА
БІБЛІОТЕКА

ЛУЧШАЯ ЛЕЧЕБНАЯ ВОДА

С ЗАПРОСАМИ ОБРАЩАТЬСЯ: гор. Харьков, Горьковский пер. № 12, Уркурупр. тел. 3-41-34.

ОПТОВЫЙ СКЛАД В гор. ХАРЬКОВЕ: ул. СВОБОДНОЙ АКАДЕМИИ, № 47